

The impact of Afghan migration on Iran's social, cultural and environmental security: (Regarding Article 86 of the Seventh Development Plan)

Elaheh Sadeghi

Assistant Professor Department of Political Science, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran (Corresponding author).

E-sadeghi@modares.ac.ir

 0009-0003-9208-8854

Mohammad moein Taheri

Master's student of Political Science, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran.

Moein.taheri@modares.ac.ir

 0009-0001-8534-5045

Abstract

The migration of Afghan citizens is one of the issues that is closely related to Iran's security and political system. Iran, as one of the most important migration destinations for Afghan citizens, has witnessed their legal and illegal entry due to religious, linguistic, and cultural affinities. In recent years, despite policies such as visa issuance and the approval of Article 86 of the Seventh Development Plan, this trend has increased and has had significant impacts on Iran's social, cultural, and environmental security(subject). Therefore, the resaerch waz written with the aim of achieving the effects of the migration of Afghan nationals had on Iran's social, cultural, and environmental security(purpose). To investigate this issue, the Delphi method and Shannon technique were used and the views of 10 experts in the field of social sciences were collected(Method). The results show that the most important impact of Afghan immigration on Iran's security is from the "environmental" category with an average of 0.04351, followed by the "cultural" category with an average of 0.04322 and "social" with an average of 0.03873. Also, from the perspective of experts, population growth, marginalization, and increased crime with an average of 0.04386 are the three most important impacts that Afghan immigration has had on Iran's security. (Result)

Keywords: Immigration, Afghan nationals, Article 86 of the Seventh Development Plan, Security, Social, cultural, Environmental, Iran.

Extended abstract

Over the past few decades, one of the most important issues that has embroiled the country of Iran has been the legal and illegal immigration of Afghan nationals. Based on data published by the Statistical Center of Iran, the total number of legal and illegal Afghan immigrants living in Iran is estimated to be at least 6 to 7 million. Accordingly, the Iranian state, like many other countries, has made provisions for the entry of foreign nationals into its territory, including obtaining visas, and has provided the possibility of foreign nationals entering its country, in order to monitor their actions. In order to improve the management of immigrants and foreign nationals, the country of Iran has formulated policies for organizing immigrants in Article 86 of the Seventh Development Plan (1403-1407). But despite Iran's efforts to control the entry of foreign nationals, the widespread and rapid migration of Afghan citizens—especially after the Taliban's return to power—has created complex security challenges for the country. This migration has affected not only the military and political aspects, but also the social, cultural, and environmental dimensions of Iran's security, causing problems in social cohesion, cultural coexistence, and environmental sustainability. Official security institutions often do not pay enough attention to these software threats, while in the long run they can lead to deeper crises.

Purpose

Internal and external security has always been one of the main priorities of governments in policymaking and plays an important role in the stability and development of countries. Despite the implementation of policies such as the requirement to obtain a visa and the approval of Article 86 of the Seventh Development Plan, the migration of Afghan citizens to Iran continues to increase and has become one of the major challenges to the country's social, cultural, and environmental security. This study aims to examine the negative consequences of this migration, and attempts to reveal the hidden dimensions and complexities of this issue by utilizing the perspectives of social science experts. Accurate understanding of these impacts can help improve the country's security and pave the way for providing effective solutions for better management of these challenges.

Question

This article seeks to answer the question of what impact the migration of Afghan nationals has had on the social, cultural, and environmental security of Iran.

Method

To investigate this issue, the Delphi method and Shannon technique were used, and the views of 10 social science experts were collected.

findings

The findings indicate that the most important impact of Afghan immigration on Iran's security is from the category of "environmental" impacts with an average of 0.04351, followed by the categories of "cultural" with an average of 0.04322 and "social" with an average of 0.03873. Also, from the perspective of experts, population growth, marginalization, and an increase in crime and delinquency with an average of 0.04386 are three important effects that Afghan immigration has had on Iran's security.

conclusion

The results of this study demonstrate that the increase in the arrival of Afghan refugees to Iran, which is due to the political, economic, and environmental crises in Afghanistan, has mainly taken place under emergency conditions and has had numerous negative consequences for Iran. This migration has exacerbated social, cultural, and environmental challenges in the country and has exposed internal security to new threats. The results obtained show that from the perspective of experts, population growth, marginalization, and increased crime are the three important effects that the migration of Afghan citizens has had on Iran's security, as follows:

- The massive migration of Afghan citizens to Iran has led to an increase in population and undesirable congestion in urban spaces. This situation has reduced the quality of social services such as education, health, and welfare, especially in immigrant and marginal areas, and has created public dissatisfaction and social harm. Pressure on the country's resources and infrastructure has also increased, raising public spending, which may lead to increased taxes and ultimately a threat to Iran's social security.
- The large-scale migration of Afghan nationals to Iran has led to an increase in marginalization in large cities. The limited urban and administrative capacity in Iran is unable to respond to the additional population, which has disrupted the spatial organization of cities and reduced the quality of social and welfare services.
- The widespread migration of Afghan nationals to Iran, especially in suburban areas, has led to a significant increase in social crimes such as theft, murder, smuggling, and rape. The deprivation of these areas from educational, health, and welfare services has reduced the quality of life of migrants, leading to dropout, illiteracy, and employment in informal jobs. These conditions have exposed migrants to crime and posed a serious threat to the country's social, cultural, and environmental security. Therefore, based on the information presented, it can be acknowledged that formulating comprehensive and strategic policies for managing migration and reducing its negative impacts is an undeniable necessity for maintaining and promoting Iran's social, cultural, and environmental security.

Keywords: Immigration, Article 86 of the Seventh Development Plan, Afghan nationals, security, social, cultural, environmental, Iran.

تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران: (ناظر بر ماده ۸۶ برنامه هفتم توسعه)

الهه صادقی

استادیار گروه علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران (نویسنده مسئول).

E-sadeghi@Modares.ac.ir

0009-0003-9208-8854

محمد معین طاهری

دانشجوی کارشناسی ارشد گروه علوم سیاسی دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

Moein.taheri@modares.ac.ir

0009-0001-8534-5045

چکیده

مهاجرت اتباع افغانستان یکی از موضوعاتی است که ارتباطی تنگاتنگی با امنیت و نظام سیاسی ایران دارد. ایران به‌عنوان یکی از مهم‌ترین مقاصد مهاجرتی برای اتباع افغانستان، شاهد ورود قانونی و غیرقانونی آن‌ها به دلیل قرابت‌های مذهبی، زبانی و فرهنگی بوده است. در سال‌های اخیر، علی‌رغم سیاست‌هایی نظیر اخذ ویزا و تصویب ماده ۸۶ برنامه هفتم توسعه، این روند افزایش یافته و تأثیرات قابل توجهی بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران برجای گذاشته است. بنابراین پژوهش حاضر با هدف دستیابی به تأثیرهای مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران نوشته شده است. برای بررسی این موضوع از روش دلفی و تکنیک شانون بهره گرفته و دیدگاه‌های ۱۰ نفر از صاحب‌نظران حوزه علوم اجتماعی جمع‌آوری گردید. نتایج نشان می‌دهد که مهم‌ترین تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت ایران از دسته تأثیرهای «زیست‌محیطی» با میانگین ۰/۰۴۳۵۱ بوده و سپس در رتبه‌های بعدی دسته «فرهنگی» با میانگین ۰/۰۴۳۲۲ و «اجتماعی» با میانگین ۰/۰۳۸۷۳ قرار دارد. همچنین از منظر متخصصان افزایش جمعیت، حاشیه‌نشینی و افزایش جرم و جنایت با میانگین ۰/۰۴۳۸۶ سه تأثیر مهمی است که مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت ایران گذاشته است.

کلیدواژه‌ها: ایران، مهاجرت، اتباع افغانستان، ماده ۸۶ برنامه هفتم توسعه، امنیت اجتماعی، امنیت فرهنگی، امنیت زیست‌محیطی.

شابای الکترونیک: ۶۵۵X-۲۵۸۸ / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه علمی راهبرد اجتماعی فرهنگی

doi 10.22034/scs.2025.496299.1641

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظرهای مطرح‌شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله می‌باشد و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشر به راهبرد اجتماعی فرهنگی نمی‌باشد.

مقدمه و بیان مسئله

در طی چند دهه گذشته، یکی از مهم‌ترین مسائلی که کشور ایران را در درگیر ساخته، مهاجرت قانونی و غیرقانونی اتباع افغانستان است که متعاقب این پدیده، کشور ایران با چهار موج عمده مهاجرت افغان‌ها مواجه بوده است. موج نخست در اوایل دهه ۱۹۷۰ رخ داد؛ زمانی که ناآرامی‌های داخلی و بحران‌های سیاسی در افغانستان موجب مهاجرت گروهی از مردم به ایران شد. موج دوم در دهه ۱۹۸۰ به وقوع پیوست که ناشی از جنگ‌های داخلی و حملات نظامی خارجی به افغانستان به‌ویژه در زمان اشغال این کشور توسط شوروی بود. موج سوم مهاجرت نیز در دهه‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰ به وقوع پیوست و به بحران‌هایی مانند حضور طالبان و جنگ‌های داخلی مربوط می‌شود. سرانجام، موج چهارم مهاجرت افغان‌ها پس از به قدرت رسیدن طالبان در سال ۲۰۲۱ آغاز شد و تعداد بسیاری از مردم افغانستان را به ترک کشور و مهاجرت به ایران و سایر کشورها وادار کرد.

بر اساس داده‌های منتشر شده توسط مرکز آمار ایران، در طی سال‌های ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۶ تعداد مهاجران رسمی افغانستانی در ایران بین یک میلیون و ۲۰۰ هزار تا یک میلیون و ۵۰۰ هزار نفر در نوسان بوده است. این رقم در سال ۱۳۹۷ به بیش از یک میلیون و ۹۰۰ هزار نفر افزایش یافت و تقریباً تا سال ۱۴۰۰ تغییر قابل توجه‌ای را تجربه نکرد. مطالعات نشان می‌دهد که از سال ۱۳۹۷ تا ۱۴۰۰، تعداد مهاجران افغانستانی با روندی ملایم افزایش یافته و به حدود ۲ میلیون نفر رسید؛ اما از سال ۱۴۰۰ با به قدرت رسیدن طالبان در افغانستان، موج ورود مهاجران افغانستانی به ایران شتاب گرفت. در سال ۱۴۰۲ تعداد مهاجران قانونی افغانستانی که در ایران ساکن شده‌اند به ۲ میلیون و ۷۰۶ هزار و ۱۰۶ نفر رسیده است. همچنین در سال ۱۴۰۳، بیش از یک میلیون نفر دیگر به ایران مهاجرت کرده‌اند (یاراحمدی، ۱۴۰۳/۷/۲۵). نکته قابل توجه این است که آمارهای ارائه‌شده تنها مربوط به مهاجران قانونی بوده و مهاجران غیرقانونی در این ارقام لحاظ نشده است؛ بنابراین بر پایه دیدگاه کارشناسان این حوزه، مجموع تعداد مهاجران قانونی و غیرقانونی افغانستانی ساکن در ایران حداقل بین ۶ تا ۷ میلیون نفر تخمین زده شده است.

براین اساس، کشور ایران همانند بسیاری از کشورها برای ورود اتباع بیگانه به قلمرو خویش تمهیداتی از جمله اخذ روادید یا ویزا را پیش‌بینی کرده و امکان ورود اتباع بیگانه را به کشور خویش فراهم نموده تا از این طریق بتواند بر اعمال آنها

نظارت داشته باشد. کشور ایران به منظور بهبود مدیریت مهاجران و اتباع خارجی، در ماده ۸۶ برنامه هفتم توسعه (۱۴۰۳-۱۴۰۷)، سیاست‌هایی را برای ساماندهی مهاجران تدوین کرده است. این ماده، وزارت کشور را موظف ساخته است تا با همکاری دبیرخانه شورای عالی امنیت ملی، سازمان ملی مهاجرت را تأسیس کند. همچنین، وظایف این وزارتخانه شامل همکاری با نهادهایی نظیر وزارت امور خارجه، وزارت اطلاعات، سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، مرکز آمار ایران، فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی، سازمان ثبت احوال و دیگر دستگاه‌های اجرایی می‌شود. بر اساس این ماده، وظایف این نهادها شامل تنظیم فرایندهای ورود، خروج، اخراج، سرشماری، آمایش سرزمینی و ثبت احوال اتباع بیگانه، پناهجویان و مهاجران قانونی و غیرقانونی است. هدف نهایی این اقدامات، ایجاد یک پایگاه داده مرکزی، جامع و برخط برای مدیریت اطلاعات این افراد است. همچنین تبصره ماده ۸۶ تصریح می‌کند که ارائه هرگونه خدمات به اتباع خارجی، به استثنای موارد اضطراری مانند درمان‌های فوری در شرایط تهدید جانی یا ضرورت‌های مرتبط با خطر جانی و حیثیتی در پرونده‌های کیفری، انتظامی و قضایی، تنها در صورتی مجاز خواهد بود که اطلاعات هویتی این افراد در سامانه مذکور ثبت شده باشد (قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران، ۱۴۰۳/۴/۴). اما کشور ایران علی‌رغم اتخاذ تدابیر متنوع و گوناگون در راستای مدیریت و کنترل ورود اتباع خارجی به کشور با روندی فزاینده و شتاب‌زده در زمینه ورود و اقامت اتباع افغانستان، چه به صورت قانونی و چه غیرقانونی، مواجه بوده است. این روند به‌ویژه پس از تحولات سیاسی و امنیتی در افغانستان، به‌ویژه در پی بازگشت طالبان به قدرت، گسترش بیشتری یافته است. این تحولات به‌طور ویژه در زمینه امنیت ایران به یکی از چالش‌های پیچیده و حساس تبدیل شده که ضرورت توجه علمی و راهبردی به آن را دو چندان کرده است. درحقیقت، مسئله این پژوهش، نه صرفاً بررسی و تحلیل افزایش کمی مهاجرت اتباع افغانستان بلکه ابعاد و پیامدهای کیفی و ساختاری ناشی از حضور گسترده مهاجران افغان بر مؤلفه‌های مختلف امنیت ایران است؛ درحالی‌که بیشتر پژوهش‌ها و گفتمان‌های امنیتی پیشین، تمرکز خود را بر تأثیر مهاجرت بر امنیت نظامی، سیاسی و اقتصادی گذاشته‌اند، مسئله اصلی این است که در عصر حاضر، تهدیدهای ناشی از مهاجرت بیش از آنکه ماهیت سنتی و سخت‌افزاری داشته باشند، به شکل نرم‌افزاری و در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی خود را بروز می‌دهند، امری که می‌تواند تبعات عمیق‌تری را در عرصه‌های امنیتی به دنبال داشته

باشد. در واقع افزایش تراکم جمعیتی مهاجران افغان در مناطق مختلف ایران، به ویژه در کلان شهرها و مناطق حاشیه نشین، موجب بروز چالش‌های فراوانی در زمینه انسجام اجتماعی، همزیستی فرهنگی، و مشکلات زیست‌محیطی شده است. این تغییر و تحولات، در بسیاری از موارد از دید نهادهای رسمی امنیتی به ویژه در سطوح اولیه، مورد توجه قرار نمی‌گیرد؛ اما در بلندمدت ممکن است به فرسایش سرمایه اجتماعی، اختلال در فرایندهای فرهنگی و شکل‌گیری بسترهای بحرانی منتهی شود. در این راستا، پژوهش حاضر در تلاش است تا ابعاد مغفول مانده تأثیر حضور مهاجران افغان بر امنیت ایران را بررسی نماید. تمرکز ویژه این پژوهش بر سه حوزه امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی است. این سه حوزه از آن جهت مورد تأکید و توجه قرار گرفته است که تهدیدات نوین امنیتی در شرایط کنونی، دیگر به صورت عمده محدود به تهدیدات سخت‌افزاری مانند تجاوز نظامی یا نفوذ سیاسی نمی‌شوند بلکه نادیده گرفتن ابعاد نرم‌افزاری و مسائل انسانی، اجتماعی و محیطی می‌تواند به بحران‌های پنهان و تدریجی منتهی گردد که در صورت عدم مدیریت به موقع، به تهدیداتی بالقوه و گسترده‌تر برای امنیت کشور تبدیل شوند. به همین دلیل، بررسی و شناسایی پیامدهای مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران به منظور درک بهتر چالش‌ها و مدیریت بهینه آن‌ها از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

۱. اهداف و سؤال پژوهش

اهمیت تأمین و حفظ امنیت در سطوح داخلی و خارجی از جنبه‌های مختلف مورد توجه قرار گرفته و نقش کلیدی در پایداری و توسعه دارد. این موضوع همواره یکی از اولویت‌های اصلی دولت‌ها در سیاست‌گذاری‌های داخلی و خارجی بوده است. مهاجرت اتباع افغانستان یکی از مسائلی است که می‌تواند تأثیرات مثبت و منفی بر امنیت کشور ایران داشته باشد؛ اما پژوهش حاضر به طور خاص به بررسی پیامدها و اثرهای منفی مهاجرت اتباع افغانستان در ایران، می‌پردازد. علی‌رغم اجرای سیاست‌هایی مانند الزام دریافت روایت و نیز تصویب ماده ۸۶ برنامه هفتم توسعه، ایران همچنان با افزایش ورود و اقامت قانونی و غیرقانونی اتباع افغانستان روبه‌رو است. این موضوع به یکی از چالش‌های مهم در زمینه امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی کشور تبدیل شده است. این پژوهش با هدف بررسی تأثیرات مهاجرت اتباع افغانستان بر ابعاد مختلف امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران

صورت گرفته و درصدد است که نظرهای صاحب‌نظران علوم اجتماعی را که در خصوص موضوع مذکور، دانش نظری و تجربه اجرایی و پژوهشی دارند، مورد تحلیل قرار دهد. استفاده از دیدگاه‌های این صاحب‌نظران کمک می‌کند تا ابعاد پنهان، آثار منفی و پیچیدگی‌های این مسئله با شفافیت بیشتری آشکار شود. شناسایی دقیق این تأثیرات می‌تواند در ارتقای امنیت کشور نقشی مؤثر داشته باشد و به سیاست‌گذاران و پژوهشگران کمک کند تا راهکارهای کارآمدی برای مدیریت این چالش‌ها ارائه دهند. براین اساس این مقاله به دنبال پاسخگویی به این پرسش است که چه تأثیری مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران گذاشته است

۲. پیشینه پژوهش

کتاب «مهاجرت افغانستانی‌ها به ایران و تأثیر آن بر امنیت ملی (۱۳۵۷-۱۴۰۰)»، به بررسی جامع تاریخچه، دلایل و ویژگی‌های پناهندگی اتباع افغانستان به ایران پرداخته است. این اثر همچنین به صورت مختصر پیامدهای مهاجرت اتباع افغانستان بر حوزه‌های اقتصادی و اجتماعی ایران را تحلیل می‌کند (محمدی، ۱۴۰۰).

همچنین مقاله‌ای با عنوان «بررسی مؤلفه‌های سیاسی و اجتماعی تأثیرگذار بر امنیت مرزهای ایران: مطالعه موردی مرزهای شرقی ایران»، به تحلیل عوامل مؤثر بر امنیت مناطق مرزی پرداخته‌اند. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که علاوه بر عواملی نظیر مسائل قومی، نژادی و مذهبی، موضوع تغییرات جمعیتی ناشی از مهاجرت نیز می‌تواند به عنوان یکی از عوامل مهم و اثرگذار بر امنیت مرزها، به ویژه مرزهای شرقی کشور، مورد توجه قرار گیرد (برزگر و میرساردو، ۱۳۹۷، ص. ۲۲۲-۲۴۷).

همچنین نویسندگان مقاله‌ای با عنوان «تبیین پیامدهای مهاجرت اتباع کشور افغانستان بر جامعه ایران: موردی شهر قزوین»، به بررسی پیامدهای مهاجرت اتباع افغانستان پرداخته‌اند. این پژوهش با بررسی نگرش شهروندان قزوین نسبت به مهاجران افغان نشان می‌دهد که دیدگاه غالب میان شهروندان نسبت به این گروه از مهاجران چندان مثبت نیست. یافته‌های پژوهش نشان‌دهنده وجود فاصله اجتماعی چشمگیر بین مهاجران افغان و جامعه ایران است (کشاوری قاسمی و نادریپور، ۱۳۹۷، ص. ۲۸۹-۳۰۵).

نویسندگان مقاله با عنوان «شناخت و تحلیل پیامدهای امنیتی ناشی از حضور اتباع بیگانه افغانی در استان یزد»، معتقدند که حضور اتباع افغانستانی در استان یزد

می‌تواند تأثیرات منفی بر امنیت این استان در جنبه‌های مختلف بگذارد. این شرایط پیامدهای قابل توجهی به همراه دارد که از جمله می‌توان به افزایش بیکاری، بروز ناهنجاری‌ها و... اشاره کرد. علاوه‌براین، فشار مضاعفی بر خدمات عمومی نظیر آموزش، بهداشت و رفاه اجتماعی وارد می‌شود و بار مالی سنگینی را بر اقتصاد استان تحمیل می‌کند (علی‌پور و دیگران، ۱۳۹۶، صص. ۷۹-۱۰۸).

مقاله‌ای با عنوان «بررسی تأثیرات حضور اتباع بیگانه در امنیت کشور با تأکید بر اتباع افغانی»، بر این باور است که ورود مهاجران افغانستانی تأثیرات منفی قابل توجهی بر امنیت ملی ایران داشته است. این پدیده منجر به افزایش بیکاری کارگران ایرانی و محرومیت اقتصادی نسبی شده و درنهایت موجب نارضایتی مردم ایران نسبت به عملکرد دولت شده است (عزیزی، ۱۳۹۷، صص. ۱۷۱-۱۹۰).

مقاله‌ای دیگر با عنوان «بررسی پیامدهای سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مهاجران افغانستانی ساکن استان سیستان و بلوچستان» اشاره می‌کند که استان سیستان و بلوچستان به‌عنوان یکی از مناطق حساس برای حضور و تردد اتباع افغانستانی محسوب می‌شود و به‌دلیل غیرقانونی بودن وضعیت مهاجران، آن‌ها قادر به اشتغال رسمی یا استفاده از خدمات آموزشی و اجتماعی نیستند. این وضعیت آن‌ها را مجبور می‌سازد تا برای تأمین نیازهای خود در مشاغل غیررسمی و حتی فعالیت‌های مجرمانه فعالیت نمایند (رضا میرلطفی و آراسته، ۱۳۹۷، صص. ۱-۱۳).

نویسندگان مقاله‌ای تحت عنوان «تأثیر مهاجرت اتباع بیگانه بر امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران»، معتقدند که یکی از مهم‌ترین آثار منفی مهاجرت اتباع بیگانه، ایجاد و تشدید فقر شهری، بحران اشتغال برای شهروندان ایرانی است (عباسیان و جلالوند، ۱۳۹۷، صص. ۷۷-۱۰۲).

درنهایت مقاله «بررسی آثار و پیامدهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حضور مهاجران افغان در شهر زابل»، بر این باور است که حضور افغان‌ها در شهر زابل منجر به افزایش جرم و جنایت، افزایش بیکاری کارگران بومی شده است (بزی، ۱۳۸۵، صص. ۲۱-۳۶).

همچنین مقاله‌ای با عنوان «Afghan migrants in Iran in modern times»، معتقد است که در طول چند دهه گذشته، ایران به‌عنوان مقصد مهاجرت افغان‌ها مطرح بوده است. از این جهت وضعیت آن‌ها به‌دلیل تغییرات داخلی و بین‌المللی ایران بی‌ثبات بوده و سیاست‌های مقامات ایرانی نقش مهمی در شرایط زندگی و کار آن‌ها داشته و بالعکس اقامت افغان‌ها نیز در ایران پیامدهای منفی اقتصادی و سیاسی در

کشور ایران داشته است (Modrzejewska-Leniewska, 2020, pp. 9-30). همچنین پژوهشی دیگر با عنوان «Afghan immigrants in the world city of Yazd (Iran)» بر این باور است که حضور مهاجران افغان دارای ابعاد چندگانه‌ای است که فرصت‌هایی برای توسعه اجتماعی و اقتصادی فراهم می‌کند و هم چالش‌هایی برای مدیریت اجتماعی و امنیتی ایجاد می‌نماید؛ بنابراین تدوین سیاست‌های منسجم و عادلانه در قبال این گروه، برای حفظ منافع ملی ضروری است (Afshani & Shir, 2023, pp. 12-18). مقاله‌ای با عنوان «Challenges And Opportunities Of Afghanistan Nationals, Presence In The Islamic Republic Of Iran And Its Impact On The National Security During Taliban,s Tenure And Post-Taliban Governance»، معتقد است حضور اتباع افغان در ایران، پدیده‌ای دوجوهی است: از یک‌سو دارای ظرفیت‌های اقتصادی، فرهنگی و حتی سیاسی برای ایران است و از سوی دیگر، در صورت نبود سیاست‌گذاری صحیح، می‌تواند موجب تهدیداتی در حوزه امنیت ملی، نظم عمومی و روابط خارجی ایران شود (Mohammadi & others, 2018, pp. 5-11).

منابع ارائه شده در قسمت پیشنهاد پژوهش، با وجود دستاوردهایی که داشته‌اند، اغلب معطوف به اثرهای مهاجرت در حوزه‌های اقتصادی یا نظامی بوده و کمتر به آن‌دسته از جنبه‌های بنیادین امنیت ملی توجه کرده‌اند که در قالب امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی تعریف می‌شوند. در واقع، نوعی خلأ تحلیلی در مطالعات موجود نسبت به لایه‌های پنهان‌تر این پدیده وجود دارد؛ لایه‌هایی که در صورت غفلت از آن‌ها، می‌توانند در آینده به کانون‌های بحران‌ساز برای کشور تبدیل شوند. همچنین معدود پژوهش‌های که تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان را بر حوزه اجتماعی و فرهنگی امنیت بررسی کرده‌اند، بیشتر بر روی جرائم اجتماعی نظیر سرقت، قتل و... متمرکز شده‌اند؛ در صورتی که این پژوهش درصدد است که تمام تأثیرهای مهاجرت‌های مذکور را در حوزه اجتماعی و فرهنگی و حتی زیست‌محیطی شناسایی نماید. همچنین اکثریت این پژوهش‌ها با روش توصیفی - تحلیلی به بررسی این موضوع پرداخته‌اند و به صورت متمرکز دیدگاه صاحب‌نظران علوم اجتماعی را در خصوص این موضوع بررسی نکرده‌اند؛ در صورتی که بررسی و شناخت دیدگاه صاحب‌نظران علوم اجتماعی می‌تواند ابعاد این موضوع را دقیق‌تر و شفاف‌تر نمایان سازد و به کارگزاران برای سیاست‌گذاری در این حوزه یاری رساند؛ بنابراین این پژوهش در تلاش است تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی - فرهنگی

و زیست‌محیطی ایران را از منظر صاحب‌نظران علوم اجتماعی با «روش دلفی و تکنیک شانون» بررسی نماید.

۳. چهارچوب مفهومی

۳-۱. مهاجر و مهاجرت

مهاجر به فردی اطلاق می‌شود که محل زندگی خود را ترک کرده و به مکانی دیگر نقل مکان می‌کند. مهاجرت نیز به معنای جابه‌جایی افراد از یک مکان به مکانی دیگر برای تغییر محل زندگی تعریف می‌شود. در معنای کلی، این واژه به ترک یک منطقه و استقرار در منطقه‌ای جدید اشاره دارد که ممکن است موقتی یا دائمی باشد و اغلب با هدف ارتقاء کیفیت زندگی انجام می‌شود. این جابه‌جایی ممکن است به دلایلی مانند کسب شغل یا زندگی در محیطی متفاوت انجام گیرد (عمید، ۱۳۸۹، ص. ۱۱۳۶). از نظر اصطلاحی، مهاجرت به مجموعه‌ای از فرایندهای چندوجهی گفته می‌شود که شامل عبور افراد، خانواده‌ها یا گروه‌ها از مرزهای سیاسی یک کشور است. این فرایند به گونه‌ای انجام می‌شود که در نهایت، به استقرار و سکونت آن‌ها در یک منطقه جغرافیایی جدید منجر شود. به تعبیر دیگر، مهاجرت به فرایند نقل مکان افراد از کشوری به کشور دیگر اطلاق می‌شود، به شرط آنکه فرد در کشور مقصد شهروند رسمی نباشد. این نوع جابه‌جایی معمولاً اقامت بلندمدت را دربرمی‌گیرد و شامل سفرهای کوتاه‌مدت و موقتی نمی‌شود. با وجود این، انتقال فصلی نیروی کار برای دوره‌های زمانی کمتر از یک سال نیز در برخی موارد به‌عنوان نوعی از مهاجرت شناخته می‌شود (Boyle, 2009, p. 109).

جابه‌جایی مکانی افراد معمولاً در پی تلاش برای ترک موقعیت‌های نامساعد و دستیابی به شرایط مطلوب‌تر رخ می‌دهد. نخستین عامل مهاجرت، جنگ و ناامنی است. از دیرباز، جنگ‌ها یکی از اصلی‌ترین دلایل ترک محل زندگی بوده‌اند؛ زیرا افراد برای یافتن محیطی امن، مجبور به ترک شهر یا کشور خود می‌شوند. دومین عامل، مسائل اقتصادی است. بحران‌های مالی و اقتصادی می‌توانند کیفیت زندگی را به شدت کاهش دهند و افراد را به سمت مناطقی با شرایط اقتصادی مناسب‌تر، نظیر فرصت‌های شغلی بهتر یا امکانات مسکن مطلوب‌تر، هدایت کنند. عامل سوم، آموزش است. بسیاری از افراد برای بهره‌مندی از امکانات آموزشی پیشرفته‌تر، محل زندگی خود را ترک می‌کنند. این نوع مهاجرت، اغلب به بازگشت افراد به کشورشان پس از پایان تحصیلات منجر می‌شود. چهارمین عامل، آزادی و امنیت اجتماعی است.

محدودیت‌های زندگی در محیط‌های پرتنش، همراه با سلب حقوق اجتماعی و سیاسی، موجب می‌شود که افراد از کشور خود مهاجرت نمایند و به‌دنبال مکانی باشند که آزادی و امنیت روانی بیشتری برایشان فراهم کند. آخرین عامل، شرایط اقلیمی است. در برخی مناطق، مشکلات جغرافیایی مانند خشکسالی، کمبود منابع غذایی، بلایای طبیعی (مانند: زلزله یا سیل) و... افراد را مجبور به مهاجرت می‌کند (عصار و بیابانی، ۱۳۸۶، ص. ۱۵۵).

همچنین مهاجرت‌ها معمولاً به دو نوع اصلی تقسیم می‌شوند: داخلی و خارجی. مهاجرت‌های داخلی به جابه‌جایی افراد در مرزهای یک کشور اشاره دارد. این جابه‌جایی‌ها ممکن است روزانه باشد؛ مانند رفت‌وآمد افرادی که از مناطق حومه یا شهرک‌های اطراف به شهرهای بزرگ سفر می‌کنند تا به محل کار یا مراکز خدماتی دسترسی داشته باشند و شب‌هنگام به خانه‌هایشان بازگردند. نوع دیگری از مهاجرت داخلی، فصلی است که شامل حرکت عشایر یا انتقال کارگران به مناطق روستایی در زمان برداشت محصولات کشاورزی می‌شود. درمقابل، مهاجرت‌های خارجی زمانی رخ می‌دهند که افراد از کشوری به کشور دیگر کوچ می‌کنند. این نوع مهاجرت گاهی اختیاری است و هدف آن می‌تواند بهره‌مندی از شرایط بهتر اقتصادی، دسترسی به منابع بیشتر، یا بهبود کیفیت زندگی باشد. در برخی موارد، مهاجرت به‌صورت اجباری انجام می‌شود و دلایل آن به عواملی همچون فشارهای سیاسی، درگیری‌های قومی، جنگ‌ها و بحران‌های مشابه بازمی‌گردد. این نوع مهاجرت اغلب تحت شرایط ناخواسته و بحرانی رخ می‌دهد و مهاجران را ناچار به ترک محل زندگی خود برای حفظ جان و امنیتشان می‌کند (اصلائی، ۱۳۸۸، ص. ۶۰).

برخی از متخصصان علوم اجتماعی، مهاجرت را بر اساس مدت زمان اقامت در مقصد، به دو دسته تقسیم می‌کنند: ۱- مهاجرت‌های موقت (کوتاه‌مدت): در این نوع مهاجرت، فرد کمتر از یک سال در مقصد می‌ماند و هدف از آن معمولاً بازگشت به محل سکونت قبلی است. این مهاجرت‌ها معمولاً به‌دلیل فرصت‌های شغلی موقتی یا نیاز به فعالیت در فصول خاصی از سال، مانند دوره برداشت محصولات کشاورزی، صورت می‌گیرند. پس از اتمام این دوره، فرد دوباره به مکان اولیه خود بازمی‌گردد. ۲- مهاجرت‌های بلندمدت (دائم): این نوع مهاجرت به زمانی اطلاق می‌شود که فرد بیش از یک سال در مقصد اقامت می‌کند. یکی از ویژگی‌های کلیدی مهاجرت‌های دائمی، تصمیم مهاجر به عدم بازگشت به کشور خود است که عامل اصلی این نوع مهاجرت محسوب می‌شود. همچنین، مهاجرت‌ها معمولاً بر اساس خواست و نیاز فرد

به دو دسته تقسیم می‌شوند: دسته اول، مهاجرت‌های ارادی که معمولاً به‌طور انفرادی و برای بهبود شرایط زندگی و جستجوی فرصت‌های شغلی انجام می‌شود و دسته دوم، مهاجرت‌های اجباری است که به‌دلیل شرایط اقتصادی، اجتماعی، سیاسی یا دیگر عوامل ضروری، به‌صورت فردی یا جمعی صورت می‌گیرد (زنجانی، ۱۳۸۰، ص. ۱۵). علاوه‌براین دسته‌بندی‌ها، برخی از صاحب‌نظران مهاجرت را از جنبه حقوقی به دو بخش تقسیم می‌کنند: مهاجرت قانونی که در آن فرد مهاجر مجوز لازم برای ورود و اقامت در کشور مقصد را دارد و مهاجرت غیرقانونی که در آن فرد بدون داشتن مجوز مناسب وارد کشور مقصد می‌شود یا مجوز اقامت او منقضی شده است (Andreas & Straubhaar, 1998, p. 27).

۳-۲. امنیت

واژه امنیت از ریشه لاتین *Securus* و ریشه عربی «امن» مشتق شده است. این مفهوم در زبان عربی با اصطلاحاتی مانند: «استیمان»، «ایمان» و «ایمنی» ارتباط دارد و به معنای اطمینان، آرامش و حفاظت از تهدیدات به‌کار می‌رود. این واژه در لغت به معنای در امان بودن و برخوردار بودن از مصونیت در برابر خطرها، تهدیدها و آسیب‌ها است و به حالتی اشاره دارد که در آن فرد یا جامعه از دلهره، اضطراب و نگرانی مصون بوده و احساس آرامش و اطمینان دارد (آشوری، ۱۳۸۷، ص. ۳۸). در معنای لغوی، «امن» به معنای عدم تهدید، وضعیت آرام و مطمئن است که فرد در آن به‌راحتی می‌تواند از زندگی خود لذت ببرد (Mandel, 1994, p. 44). واژه امنیت را می‌توان دارای دو جنبه ایجابی و سلبی دانست. جنبه ایجابی این مفهوم بر ایجاد شرایط و امکاناتی تمرکز دارد که حس آرامش، اطمینان و اعتماد را در میان شهروندان تقویت کند. درمقابل، جنبه سلبی آن به معنای نبود هرگونه تهدید یا آسیب جانی، مالی و روانی از سوی عوامل داخلی یا خارجی است (نصری، ۱۳۸۱، ص. ۱۱۴).

همچنین مفهوم امنیت در سطح داخلی (ملی)، به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن منافع حیاتی و ارزش‌های بنیادین یک کشور از خطرها و تهدیدهای خارجی و داخلی محافظت می‌شود (مجتهدزاده، ۱۳۸۱، ص. ۷۸). به‌تعبیردیگر، مفهوم امنیت به معنای شرایطی است که در آن ملت از خطرهایی مانند از دست دادن بخشی از سرزمین، جمعیت، هویت ملی، زبان، فرهنگ خود محافظت شده‌اند. این مفهوم می‌تواند به‌عنوان فضایی ملی و فراملی در نظر گرفته شود که در آن دولت توانایی تأمین و حفاظت از تمامیت ارضی، استقلال سیاسی و اقتصادی و ارزش‌های فرهنگی

و معنوی خود را در برابر تهدیدها و خطرهای داخلی و خارجی دارد (ربیعی، ۱۳۸۳، ص. ۱۳۵). همچنین امنیت دارای ابعاد متفاوت می‌باشد که پژوهش حاضر، بر روی امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی متمرکز می‌باشد.

۳-۲-۱. امنیت اجتماعی

امنیت اجتماعی به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن افراد یک جامعه از تهدیدها و خطرهای گوناگون در جنبه‌های مختلف زندگی خود مصون هستند. این مفهوم، به سیاست‌ها و تدابیری اشاره دارد که هدف آن‌ها ایجاد اطمینان، آرامش و آسایش نسبی برای اعضای جامعه و ارتقای کرامت اجتماعی در روابط و تعاملات میان افراد است. به عبارت دیگر، امنیت اجتماعی به معنای محافظت از افراد در برابر تهدیدها و تعرضات به جان، دارایی، آزادی، شرف، حیثیت، شغل و سایر حقوق اساسی آن‌ها می‌باشد (نوبدینیا، ۱۳۸۲، ص. ۶۲). از منظر باری بوزان^۱ زمانی امنیت اجتماعی مطرح خواهد بود که نیروی بالقوه یا بالفعلی به‌عنوان تهدید برای هویت اجتماعی وجود داشته باشد که فرد خود را عضو یک گروه اجتماعی بداند. به تعبیر دیگر این امنیت زمانی مطرح می‌شود که افراد و گروه‌های اجتماعی احساس کنند رفاه، هستی و هویت آن‌ها در معرض تهدید قرار دارد. این نوع امنیت، نشان‌دهنده توانایی یک جامعه در حفاظت از هویت ملی، حفظ پیوندهای اجتماعی و تداوم سنت و آداب و رسوم در مواجهه با تغییرات محیطی و در برابر تهدیدات واقعی یا احتمالی است. بوزان مفهوم ارگانیکی امنیت اجتماعی را با مفهوم هویت یکسان دانسته و امنیت اجتماعی را مترادف با امنیت هویت تلقی می‌کند. این امر بدین معناست که هرگونه تهدید علیه امنیت اجتماعی، هویت جامعه (هویت جمعی) را مخدوش می‌کند. از نظر وی، یکی از تهدیدات امنیت اجتماعی یا امنیت هویت، مهاجرت به‌ویژه مهاجرت اجباری است (Buzan, 1998, p. 94).

۳-۲-۲. امنیت فرهنگی

اگر امنیت را به‌عنوان احساس آزاد بودن از ترس یا اطمینان از مصونیت در برابر تهدیدات در نظر بگیریم و فرهنگ را مجموعه‌ای از باورها، ارزش‌ها و هنجارهایی که در یک جامعه جریان دارد تعریف کنیم، در این صورت، امنیت فرهنگی را می‌توان به‌عنوان تضمین ایمنی و حفاظت از این باورها، ارزش‌ها و هنجارها در برابر هرگونه

1. Barry Buzan

تهدید و آسیب‌دیدگی شناسایی کرد. به تعبیردیگر این امنیت، به معنای توانایی جامعه برای حفظ و گسترش هنجارها و ارزش‌های فرهنگی خود در شرایطی که با چالش‌ها و تحولات روبه‌روست، اطلاق می‌شود. در واقع امنیت فرهنگی، حفاظت از ارزش‌ها و آزادی‌های فرهنگی فرد و جامعه است و به شرایطی اشاره دارد که جامعه می‌تواند به ترویج و نگهداری هویت فرهنگی خود بدون ترس از تهدیدات بیرونی یا تغییرات غیرخواسته بپردازد (احمدی، ۱۳۸۴، ص. ۱۲۶).

۳-۲-۳. امنیت زیست‌محیطی

این امنیت بر اهمیت حفظ منابع طبیعی و تنوع زیستی تأکید دارد. این مفهوم شامل تمامی تدابیر و سیاست‌گذاری‌های است که به حفظ سلامت محیط زیست، مدیریت پایدار منابع طبیعی، جلوگیری از تخریب اکوسیستم‌ها می‌پردازد. به عبارت دیگر، امنیت زیست‌محیطی به حفظ منابع طبیعی برای نسل‌های آینده و تضمین بقا و توسعه متوازن در طولانی‌مدت اشاره دارد (احمدی، ۱۳۸۴، صص. ۱۲۴-۱۲۷).

۳-۳-۳. ارتباط مهاجرت و امنیت

با توجه به شرحی که از مفاهیم و ابعاد امنیت و مهاجرت ارائه شد، می‌توان ارتباط دوسویه و تأثیرات متقابل میان مفاهیم را به خوبی شناسایی کرد. با توجه به گستردگی مفهومی که در امنیت وجود دارد، ضروری است تا از محدود کردن آن به امنیت نظامی - سیاسی صرف خودداری کرده و جنبه‌های دیگر مانند: حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی را نیز در این مفهوم گنجانند. به این دلیل که در عصر کنونی پیامدهای مهاجرت نه تنها بر امنیت نظامی - سیاسی تأثیر می‌گذارد بلکه می‌تواند تهدیدات و چالش‌های بیشتری را در دیگر حوزه‌ها مانند اجتماع، فرهنگ و محیط زیست ایجاد کند (پای و دیگران، ۱۳۸۰، ص. ۱۶۰).

۳-۳-۱. مهاجرت و امنیت اجتماعی

حضور مهاجران، اعم از قانونی و غیرقانونی، می‌تواند موجب بروز مشکلات و آسیب‌های اجتماعی در کشور میزبان شود. بسیاری از پژوهشگران در حوزه امنیت بر این باورند که بیشتر مهاجرت‌ها، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، ناشی از مشکلات اقتصادی و نه سرمایه‌گذاری یا معیارهای علمی و نخبگانی است. این نوع مهاجرت‌ها معمولاً با مشکلات اجتماعی همراه است، مانند ازدواج زنان محلی با اتباع

بیگانه که منجر به بلا تکلیفی و رهاشدگی آنها می‌شود. علاوه بر این، در چنین شرایطی نزاع‌های گروهی، خشونت‌های فیزیکی، تجاوزهای جنسی، خرید و فروش مواد مخدر، سرقت و دیگر مشکلات اجتماعی نیز به چشم می‌خورد. حتی برخی از مهاجران به منظور کار مهاجرت نمی‌کنند بلکه از آنجا که مرتکب جرم شده‌اند، از کشور خود فرار کرده و به دنبال پناهگاهی می‌گردند (Anoil, 1992, pp. 35-36).

همچنین بسیاری از مهاجران از لحاظ تحصیلی و مهارتی در پایین‌ترین سطح قرار دارند و به گروه‌های کم درآمد جامعه مقصد می‌پیوندند که این موضوع تأثیر مستقیمی بر تشدید محرومیت در ساختار اجتماعی دارد (Balbo & marconi, 2006, p. 710) و باعث افزایش فقر در جامعه می‌گردد. افزون بر این‌ها، مهاجران اغلب به دلیل تأمین معاش، سخت‌ترین شغل‌ها را با پایین‌ترین دستمزدها می‌پذیرند و اغلب جایگزین نیروی کار بومی در بسیاری از مشاغل می‌شوند و شانس استخدام برای شهروندان کشور میزبان را کاهش می‌دهند (علاءالدینی و امامی، ۱۳۸۴، ص. ۱۶۹). همچنین بسیاری از مهاجران برای تأمین معاش خود در کشور مقصد ممکن است وارد فعالیت‌های غیرقانونی مانند: سرقت، قاچاق مواد مخدر، قاچاق کالا، جعل مدارک و... شوند. این وضعیت به‌ویژه زمانی شدت می‌گیرد که مهاجران از حداقل حمایت‌های دولتی نیز محروم هستند. در این شرایط، مشکلاتی همچون بیکاری، فقر و فساد بیشتر می‌شود و دولت میزبان با چالش‌های جدی مواجه می‌گردد؛ بنابراین موارد طرح شده، می‌تواند موجب بروز خشم و نارضایتی در میان مردم شده و فشارهای اجتماعی شدیدی به وجود آورد. در نهایت، این وضعیت می‌تواند انسجام اجتماعی را تضعیف و امنیت اجتماعی کشور میزبان را به مخاطره بی‌اندازد (Buzan, 1998, p. 94).

۳-۲-۳. مهاجرت و امنیت فرهنگی

در این زمینه، امنیت غالباً به هویت‌های اجتماعی همچون دین و ملیت اشاره دارد که می‌توانند تأثیر زیادی بر استقلال و تمامیت کشور داشته باشند. در عرصه روابط بین‌الملل، تهدیدات خارجی که به ابعاد فرهنگی و اجتماعی مرتبط هستند، این تهدیدات اغلب نسبت به خطرهای نظامی و سیاسی شدیدتر به نظر می‌رسند؛ حتی اختلافات ایدئولوژیک در عرصه‌های سیاسی ممکن است منجر به بروز بحران‌های عمیق اجتماعی و فرهنگی شوند و چالش‌های پیچیده‌ای را برای جوامع ایجاد کنند (Buzan, 1998, p. 104). همچنین اغلب مهاجران گروه‌هایی هستند که در برابر

همسان‌سازی با فرهنگ و ارزش‌های کشور میزبان مقاومت می‌کنند و بیشتر تمایل دارند به کشور مبدأ خود متصل بمانند. این نگرش باعث بروز شک و تردید در وفاداری آن‌ها به کشور میزبان می‌شود و احساس بی‌اعتمادی را در جامعه ایجاد می‌کند (Graham & Poko, 2000, p. 46). در واقع، زبان، مذهب و سنت‌های فرهنگی هریک به‌طور جداگانه نقش مهمی در شکل‌گیری تفکرات حکومتی دارند و بنابراین نیاز به مقابله با تأثیرات فرهنگی ناشی از مهاجرت احساس می‌شود. در بلندمدت، تأثیرات اجتماعی مهاجران بیشتر در شکل‌گیری اقلیت‌های قومی در کشور میزبان نمود می‌یابد. ورود مهاجرانی با فرهنگ‌ها و قومیت‌های مختلف به جوامع همگن و یک‌دست می‌تواند این جوامع را به سمت تبدیل شدن به جوامع چندفرهنگی و چندقومیتی سوق دهد (Buzan, 1998, p. 110). با وجود اینکه در عصر جهانی شدن، سیاست‌ها و اقتصادها به‌سرعت فرامرزی شده و از مرزهای ملی عبور می‌کنند، هویت‌های قومی و ملی همچنان در برابر این پدیده مقاومت دارند. دلیل این مقاومت آن است که مهاجران بین‌المللی همچنان به‌عنوان یک نگرانی اجتماعی در نظر گرفته می‌شوند. نگرانی‌های موجود ناشی از تهدید بالقوه‌ای است که مهاجران می‌توانند برای استحکام هویت ملی و ساختار دولت - ملت ایجاد کنند. مهاجران ممکن است با تشکیل اقلیت‌های قومی، مذهبی، زبانی و به‌ویژه نژادی، ساختارهای اجتماعی و فرهنگی جامعه میزبان را دچار تغییرات عمده‌ای کنند. علاوه‌براین، مهاجران ممکن است با نقض هنجارها و ارزش‌های فرهنگی جامعه میزبان، موجب واکنش‌های منفی و خشم شهروندان آن کشور شوند. این تنش‌های فرهنگی نه تنها به‌عنوان تهدیدی جدی برای امنیت ملی شناخته می‌شوند بلکه توانایی دارند روابط سیاسی میان کشور میزبان و کشور مبدأ مهاجران را دچار اختلال کنند. چنین وضعیتی می‌تواند پیامدهایی در سطح امنیت منطقه‌ای و حتی بین‌المللی به همراه داشته باشد. در واقع جوامع از ظرفیت‌های محدودی برای پذیرش مهاجران برخوردارند و در صورتی که این ظرفیت‌ها به حد اشباع برسد، پیوستگی اجتماعی و سیاسی کشور به مخاطره خواهد افتاد. در دوران رکود اقتصادی و بحران‌های مالی، احساسات ضد مهاجر و بیگانه‌ستیز تشدید می‌شود. در این شرایط، مهاجرانی که از لحاظ فرهنگی و اجتماعی با جامعه میزبان سازگاری بیشتری دارند، معمولاً با پذیرش بهتری مواجه می‌شوند. در مقابل، مهاجرانی که تفاوت‌های برجسته‌تری از نظر نژادی و فرهنگی با جامعه میزبان دارند، اغلب با واکنش‌های منفی بیشتری روبه‌رو می‌شوند. به‌همین دلیل، طبیعی است که کشورها در فرایند

پذیرش یا رد مهاجران، عواملی چون ویژگی‌های قومی، فرهنگی، مذهبی و آن‌ها را مورد توجه قرار دهند (Buzan, 1998, p. 111).

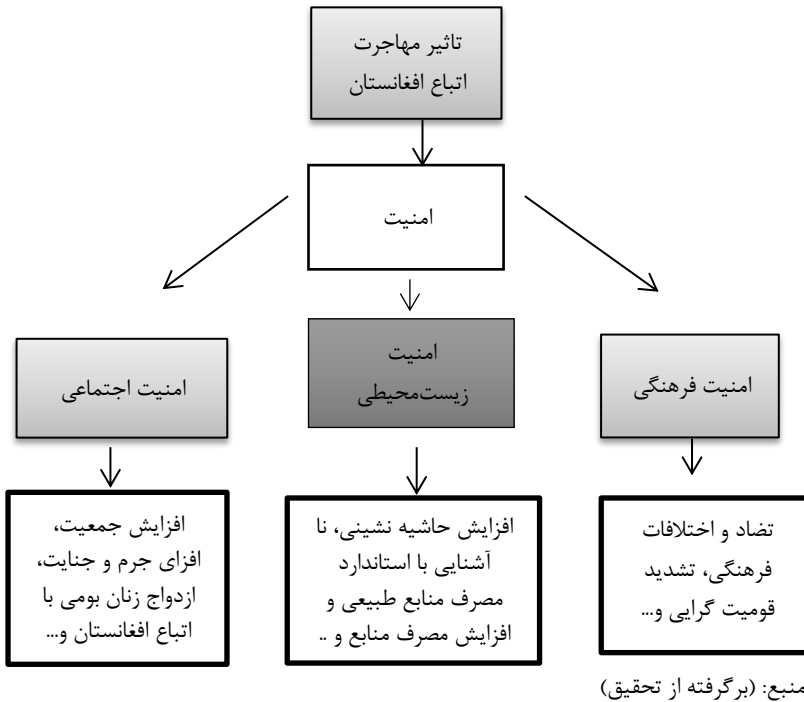
۳-۳-۳. مهاجرت و امنیت زیست‌محیطی

محیط طبیعی شهر، به‌عنوان فضایی که افراد در آن سکونت دارند و فعالیت‌های خود را انجام می‌دهند، دارای محدودیت‌های در زمینه امکانات و ظرفیت‌ها است. به‌همین دلیل، مدیران شهری هنگام ارائه خدمات اجتماعی به شهروندان با چالش‌های فنی، مهندسی و همچنین محدودیت‌های قانونی زیادی روبه‌رو هستند که این موانع به‌طور ناخواسته تأثیرات منفی بر عملکرد آن‌ها در زمینه‌های کمی و کیفی دارد. در چنین شرایطی، در شهری با ظرفیت‌های محیطی محدود، تنها یک حجم خاص از جمعیت و فعالیت‌ها قادر به‌جای‌گیری است. با افزایش جمعیت و فعالیت‌ها در این فضا، محدودیت‌های موجود موجب برهم‌خوردن تعادل میان عناصر فضایی شده و منجر به ایجاد ناهمگونی و بی‌تعادلی شدید در ساختار و سازمان فضایی شهر می‌شود (محمدپور، ۱۳۸۹، ص. ۱۶۷).

الگوی توسعه شهری اخیر در بسیاری از کشورهای جهان، به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه، با دو ویژگی مهم نظیر افزایش رو به رشد جمعیت شهری و توزیع نامتوازن آن در نواحی مختلف شهری روبه‌رو است. علاوه‌براین، مهاجرت می‌تواند به مشکلاتی همچون حاشیه‌نشینی، ناهماهنگی در ساختار اجتماعی، ناکارآمدی در ارائه خدمات اجتماعی و فشار مضاعف بر منابع طبیعی منجر شود. در واقع، مهاجرت افرادی با پایگاه‌های فکری، فرهنگی و اجتماعی متفاوت می‌تواند زمینه‌ساز بروز جرم و ناهنجاری در جامعه گردد. به‌عبارت‌دیگر، فضای متراکم با ترکیب اجتماعی ناهمگون نه‌تنها به‌خودی‌خود مستعد ایجاد جرم است بلکه برای ورود مجرمان از مناطق دیگر و گسترش جرم و ناهنجاری‌ها نیز جذابیت ایجاد می‌کند. مجرمان، با درک هوشمندانه‌ای که از جغرافیای شهری دارند، مناطقی خاص را برای ارتکاب جرم انتخاب می‌کنند. یکی دیگر از اثرهای منفی ناشی از فشار جمعیتی و پدیده تراکم در سازمان‌دهی فضای شهری، افزایش مصرف منابع طبیعی توسط مهاجران است. در بسیاری از موارد، مهاجران از استانداردهای مصرف منابع در کشور میزبان آگاه نیستند یا همکاری کافی در زمینه استفاده بهینه از منابع طبیعی ندارند که این امر فشار بیشتری بر منابع موجود وارد می‌کند (Buzan, 1998, p. 95).

با تأسی از موارد ذکر شده، می‌توان اذعان کرد که مهاجرت قانونی و غیرقانونی به

اغلب کشورها به ویژه کشورهای در حال توسعه می‌تواند منجر به چالش‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی در حوزه امنیت گردد. نمودار ۱، تأثیر مهاجرت بر امنیت در حوزه‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی را نشان می‌دهد.

شکل (۱): تأثیر مهاجرت بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی

۴. روش پژوهش

برای انجام این مقاله از روش دلفی^۱ استفاده شد. این روش، تکنیک ارتباطی ساختمان است که در اصل به منظور پیش‌بینی سامانمند و تعاملی با تکیه برهم‌اندیشی صاحب‌نظران ابداع شده و توسعه پیدا کرده است. این روش، عمدتاً اهدافی چون کشف ایده‌های نوآورانه، قابل اطمینان یا تهیه اطلاعاتی مناسب به منظور تصمیم‌گیری را دنبال می‌کند. درحقیقت، از این روش برای پژوهش‌های استفاده می‌شود که اطلاعات دقیق و آمار خاصی از مسئله پژوهش وجود ندارد؛ بنابراین از دانش و تخصص جمعی از صاحب‌نظران در زمینه مسئله پژوهش، استفاده

1. Delphi method

می‌گردد تا بر اساس اتفاق نظر صاحب‌نظران، تصمیم‌گیری صورت گیرد. به تعبیر دیگر، این روش زمانی مؤثر است که نیاز به همفکری چندین متخصص برای شناسایی ایده‌های نوآورانه و پیش‌بینی تصمیمات راهبردی بلندمدت وجود دارد؛ اما شرایط و امکانات لازم برای گردهم‌آوردن این افراد فراهم نباشد، در چنین مواردی، از روش دلفی استفاده می‌شود (Linstone, 2002, p. 55).

افرادی که در این روش، مشارکت می‌کنند به‌عنوان، اعضای پانل دلفی شناخته می‌شوند و انتخاب اعضای پانل از مهم‌ترین مراحل روش دلفی است؛ زیرا اعتبار نتایج به شایستگی این افراد بستگی دارد. برای انتخاب شرکت‌کنندگان در روش دلفی، چهار مؤلفه اصلی در خصوص تخصصشان باید مدنظر قرار گیرد. این چهار مؤلفه شامل: دانش در زمینه موضوع مورد بررسی، ظرفیت و تمایل به مشارکت، زمان کافی برای شرکت در مطالعه دلفی، و مهارت‌های ارتباطی مؤثر است. همچنین در مطالعات پیشین، حجم نمونه در روش دلفی، بین ۵ تا ۲۵ نفر تعیین شده است. نکته حائز این اهمیت است که زمانی که میان اعضای پانل تجانس وجود داشته باشد، تعداد ۱۰ الی ۱۵ نفر برای انجام روش دلفی کافی خواهد بود (Hus, 2007, pp. 10-11)؛ البته در این پژوهش، برای حفظ اعتبار پژوهش و با در نظر گرفتن ریزش پاسخ‌دهندگان در طول فرایند این روش، ۲۵ نفر شناسایی شدند که پس از غربالگری و اعمال شاخص‌های مورد نظر برای اعضای پانل، فهرستی ۱۸ نفر از صاحب‌نظران در رشته علوم اجتماعی (تمام گرایش‌ها) بر پایه تخصصشان انتخاب شدند. ملاک انتخاب این افراد شامل ویژگی‌هایی مانند پژوهشگر بودن و داشتن مدرک دکتری در رشته علوم اجتماعی (شامل تمام گرایش‌های این رشته می‌شود) بود و تمامی شرکت‌کنندگان این ویژگی‌ها را داشتند؛ اما نکته حائز اهمیت این است که از این ۱۸ نفر، ۱۴ نفر اعلام آمادگی کردند؛ اما تنها ۱۰ نفر به پرسش‌نامه، پاسخ دادند؛ بنابراین اعضای پانل در این پژوهش، ۱۰ نفر تعیین گردید.

۴-۱. رویه انجام پژوهش

از منظر لینستون^۱، این روش سه ویژگی مهم نظیر ناشناس بودن^۲، أخذ بازخورد^۳ و تکرار^۴ دارد (Hus, 2007, pp. 10-11). بدین ترتیب مرحله (رانند) اول این روش با

1. Harlod Linstone
2. Anonymity
3. Feedback
4. Iteration

مصاحبه باز با اعضا پانل آغاز شد. پژوهشگران داده‌های موجود از مطالعات منابع پیشین را در اختیار اعضا قرار داده و نظراتشان را در خصوص موضوع مذکور (تأثیرهای مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران) را جویا شدند. پس از گردآوری پاسخ اعضا، پرسش‌نامه بسته‌ای در قالب طیف لیکرت تهیه و در اختیار اعضا قرار گرفت تا به اولویت‌بندی جنبه‌های مختلف موضوع بپردازند. در این مرحله، اعضا نظر خود را بدون مراجعه به سایر اعضای پانل ارائه دادند و اعضا از حضور دیگر اعضا اطلاعی نداشتند (ویژگی ناشناس بودن). سپس پژوهشگران نتایج مرحله اول را جمع‌آوری و بدون ذکر نام اعضا برای هریک از آنها ارسال کردند تا دیگر اعضا از پاسخ‌های آنان مطلع شوند (ویژگی أخذ بازخورد). در مرحله دوم، با ارائه نتایج مرحله اول به اعضا، هریک بار دیگر نظر خود را ابراز کردند و این فرایند تا مرحله سوم تکرار و ادامه پیدا کرد (ویژگی تکرار). در این مرحله، فهرستی از موضوعات با اجماع و بدون اجماع برای اعضا ارسال شد که این مرحله آخرین فرصت برای تجدیدنظر و داوری نهایی اعضا بود که درنهایت اجماع (اتفاق نظر) بین اعضا ایجاد شد و سپس پژوهشگران، به تجزیه و تحلیل یافته‌های به‌دست‌آمده از اجماع اعضای پانل پرداختند.

سپس برای تحلیل و بررسی اطلاعات به‌دست‌آمده از روش دلفی، از تکنیک شانون استفاده شد. این تکنیک شامل یک فرمول ریاضی است که به‌منظور تحلیل داده‌ها به کار می‌رود و نسبت به روش‌های سنتی مانند فراوانی و میانگین، دقت و اعتبار بالاتری دارد. تکنیک شانون به‌ویژه در تعیین اولویت‌ها و ارزیابی اهمیت شاخص‌ها به‌طور مؤثری عمل می‌کند و امکان استخراج نتایج دقیق‌تر را فراهم می‌آورد.

۵. یافته‌های پژوهش

۵-۱. توصیف یافته‌های پژوهش

سؤال پژوهش حاضر این بود که: چه تأثیری مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران گذاشته است؟ برای پاسخگویی به این پرسش در مرحله اول، پژوهشگران در مصاحبه‌ها تلاش کردند تا دیدگاه‌های اعضای پانل (صاحب‌نظران) را در مورد تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران به‌دست آورند. سپس داده‌های به‌دست‌آمده از مطالعه منابع پیشین را در اختیار اعضای پانل قرار داده و از آن‌ها خواستند تا نظر خود را درباره موضوع مطرح‌شده بیان کنند.

پس از تحلیل محتوای مصاحبه‌ها، تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران از نگاه صاحب‌نظران استخراج شد. تأثیرهای به‌دست‌آمده از منظر صاحب‌نظران با تأثیرهای استخراج شده از مطالعه منابع پیشین مورد مقایسه قرار گرفت و تأثیرهای مشترک شناسایی و لحاظ گردید و در نهایت ۱۸ تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی ایران تعیین گردید.

جدول (۱): تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران

تأثیرهای به‌دست‌آمده از مرور منابع پیشین	تأثیرهای به‌دست‌آمده از مرور منابع و مصاحبه با صاحب‌نظران
افزایش جمعیت افزایش بیکاری کارگران ایرانی - کاهش فرصت شغلی برای کارگران ایرانی حاشیه‌نشینی پایین‌بودن سطح تحصیلات کمی سواد بهداشتی - درمانی افزایش جرائم مثل: سرقت، زورگیری، توزیع مواد مخدر	افزایش جمعیت افزایش بیکاری ازدواج زنان ایرانی با اتباع افغانی رهاشدگی و بلا تکلیفی زنان ایرانی بعد از اخراج همسران افغانی از ایران تولد فرزندان بی‌هویت (بدون شناسنامه) پایین‌بودن سطح تحصیلات حاشیه‌نشینی تغییر در ساختار و بافت شهری ناآگاهی از استاندارد استفاده از منابع و کاهش منابع طبیعی کمی سواد بهداشتی (بی‌اعتنایی به مسائل بهداشتی - درمانی) افزایش شیوع بیماری‌های واگیردار افزایش جرائم مثل: سرقت، قتل، توزیع مواد مخدر، تجاوز به زنان - کودکان، ترور و... افزایش جرائم رایانه‌ای و سوءاستفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی تضاد و اختلافات فرهنگی افزایش جمعیت اهل تسنن تشدید وابستگی‌های قومی - افزایش قومیت‌گرایی اشاعه تفکر خشونت‌طلبی

تأثیرهای به دست آمده از مرور منابع پیشین	تأثیرهای به دست آمده از مرور منابع و مصاحبه با صاحب نظران
	ورود و اشاعه تفکرات افراطی - مذهبی وابسته به طالبان و سلفی‌گری

سپس پرسش‌نامه بسته‌ای با پاسخ‌های پنج درجه‌ای طیف لیکرت برای این تأثیرهای ۱۸ گانه طراحی و برای شرکت‌کنندگان فرستاده شد و نتایج به دست آمده در جدول ۲، به شکل نمره‌دهی به هر تأثیر نشان داده شده است. در این جدول، نمره ۱ برای مخالفت کامل و نمره ۵ برای موافقت کامل هر شرکت‌کننده به صورت الف تا دال) مدنظر گرفته شده است.

جدول (۲): نمرات صاحب نظران در پرسش‌نامه مرحله دوم روش دلفی

ردیف	تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران	الف	ب	پ	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د
۱	افزایش بیکاری	۵	۵	۴	۴	۳	۴	۵	۴	۴	۴
۲	افزایش جمعیت	۵	۴	۴	۴	۵	۵	۴	۴	۴	۵
۳	زدواج زنان ایرانی با اتباع افغانی	۴	۴	۴	۲	۳	۴	۴	۵	۴	۲
۴	رهاشده‌گی و بلا تکلیفی زنان ایرانی بعد از اخراج همسران افغانی از ایران	۴	۴	۴	۲	۳	۴	۴	۳	۴	۴
۵	تولد فرزندان بی‌هویت (بدون شناسنامه)	۲	۲	۴	۴	۳	۴	۴	۳	۳	۳
۶	پایین بودن سطح تحصیلات	۴	۴	۳	۳	۴	۵	۴	۵	۴	۳
۷	حاشیه‌نشینی	۵	۴	۵	۵	۴	۴	۴	۴	۴	۴
۸	تغییر در ساختار و بافت شهری	۵	۵	۵	۴	۳	۴	۴	۴	۳	۴
۹	ناآگاهی از استاندارد استفاده از منابع و کاهش منابع طبیعی	۳	۴	۵	۴	۳	۳	۵	۳	۵	۴
۱۰	فقر یا کمی سواد بهداشتی	۴	۳	۳	۴	۵	۴	۵	۴	۳	۴
۱۱	افزایش شیوع بیماری‌های واگیردار	۴	۳	۴	۴	۴	۴	۵	۴	۴	۳
۱۲	افزایش جرائمی مثل: سرقت، قتل، تعدی و تجاوز به کودکان و زنان و...	۵	۵	۵	۵	۵	۴	۴	۲	۴	۳
۱۳	افزایش جمعیت اهل تسنن	۴	۳	۳	۴	۴	۴	۴	۵	۳	۲
۱۴	تضاد و اختلافات فرهنگی	۵	۳	۴	۴	۵	۴	۵	۵	۳	۲

ردیف	تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی ایران	الف	ب	پ	ت	ث	ج	چ	ح	خ	د
۱۵	افزایش جرائم رایانه‌ای و سوءاستفاده از شبکه‌های ماهواره‌ای و اینترنتی	۲	۳	۳	۵	۵	۵	۴	۵	۴	۳
۱۶	تشدید وابستگی‌های قومی - افزایش قومیت‌گرایی	۵	۵	۵	۳	۳	۵	۳	۴	۳	۳
۱۷	اشاعه تفکر خشونت‌طلبی	۵	۵	۴	۳	۳	۵	۴	۴	۳	۳
۱۸	ورود تفکرات افراطی - مذهبی وابسته به طالبان و سلفی‌گری	۳	۳	۳	۴	۴	۳	۳	۳	۳	۳

بنابراین جدول ۳ نمرات تعیین شده از سوی صاحب‌نظران را به هر تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی ایران نشان می‌دهد.

۵-۲. تحلیل یافته‌های پژوهش

در ادامه پژوهشگران برای اینکه از میزان موافقت شرکت‌کنندگان با هر تأثیر اطلاع پیدا کند، نمرات را جمع کرده و سپس از حاصل جمع نمرات و میانگین آنها استفاده نمود. همان‌طور که اشاره شد، جدول ۳، نشانگر جمع و معدل نمرات هر تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان است که نشان‌دهنده این است که دسته تأثیر «زیست محیطی» با ۴ درصد بیشترین نمره و میانگین را کسب کرده و جزء مهم‌ترین تأثیرات مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی - فرهنگی و زیست محیطی ایران می‌باشد و پس از آن تأثیر «اجتماعی» و «فرهنگی» با ۳/۸ درصد به صورت برابر در یک رتبه قرار دارند.

سپس با تکنیک شانون، داده‌ها بررسی شد. برای بهره‌گیری از این فرمول، به وسیله رابطه (۱) داده‌های جدول فراوانی به هنجار^۱ شده است. در این فرمول، F_{ij} نمره هر شرکت‌کننده به تأثیر مورد نظر و P_{ij} نمره به هنجار شده است. سپس به وسیله رابطه (۲)، بار اطلاعاتی هر مقوله (E_i) محاسبه و تعیین گردید. در این رابطه n تعداد مقوله‌ها و m تعداد شرکت‌کنندگان می‌باشد.

رابطه (۲):

پس از آن، از طریق رابطه (۳)، وزن هر تأثیر یا مقوله (W_i) به دست آمده است.

$$P_{ij} = \frac{F_{ij}}{\sum_{i=1}^m F_{ij}} \quad (i = 1, 2, \dots, m; j = 1, 2, \dots, n) \quad \text{رابطه (۱)}$$

$$E_j = -k \sum_{i=1}^m [P_{ij} \ln(P_{ij})] \quad j \in 1 \dots n \quad k = \frac{1}{\ln(m)}$$

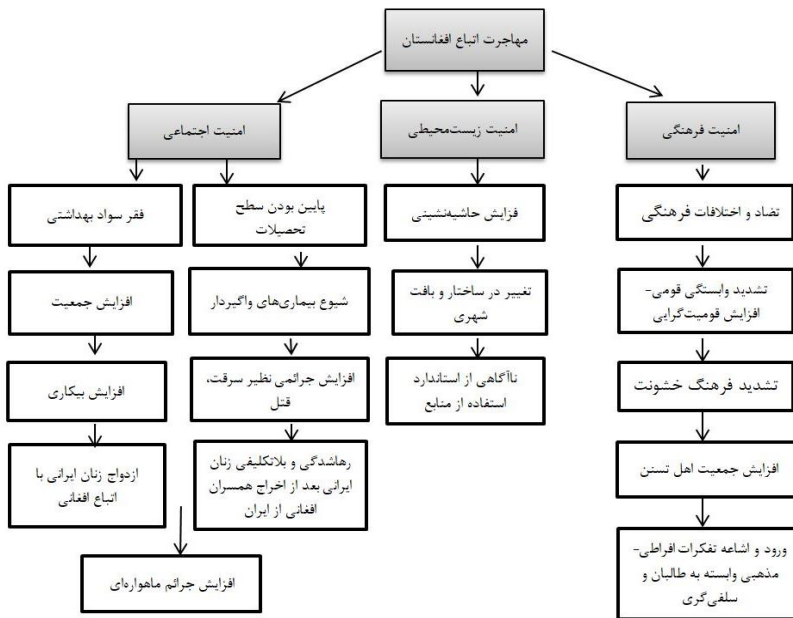
$$W_{ij} = \frac{E_j}{\sum_{j=1}^n E_j} \quad \text{رابطه (۲)}$$

جدول (۳): یافته‌های به‌دست آمده از پرسش‌نامه مرحله دوم روش دلفی و تکنیک شانون

دسته	تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران	جمع نمره	میانگین	میانگین دسته	بار اطلاعاتی عوامل	وزن شاخص تکنیک شانون	میانگین وزن دسته
اجتماعی	افزایش جمعیت	۴۲	۴/۲	۳/۸	۱/۴۲۸	۰/۰۴۳۸۶	۰/۰۳۸۲۰/۰
	ازدواج زنان ایرانی با اتباع افغانی	۳۶	۳/۶		۱/۳۹۴	۰/۰۴۲۸۲	
	رهاشُدگی و بلا تکلیفی زنان ایرانی بعد از اخراج همسران افغانی از ایران	۳۶	۳/۶		۱/۳۹۴	۰/۰۴۲۸۲	
	تولد فرزندان بی‌هویت (بدون شناسنامه)	۳۲	۳/۲		۱/۴۰۶	۰/۰۴۲۲۰	
	پایین‌بودن سطح تحصیلات	۳۹	۳/۹				
	فقر سواد بهداشتی	۳۸	۳/۸		۱/۴۰۹	۰/۰۴۲۲۸	
	شیوع بیماری واگیردار	۳۶	۳/۶		۱/۳۹۴	۰/۰۴۲۸۲	
	جرائمی ماهواره‌ای و اینترنتی نظیر سوءاستفاده از رسانه‌های بیگانه برای بهره‌برداری علیه امنیت نظام جمهوری اسلامی	۳۹	۳/۹		۱/۳۹۷	۰/۰۴۲۸۶	
	افزایش جرائمی مثل سرقت، تکدی‌گری، قتل، قاچاق مواد مخدر، تجاوز به زنان و کودکان...	۴۲	۴/۲		۱/۴۲۸	۰/۰۴۳۸۶	
	افزایش بیکاری	۴۰	۴		۱/۴۲۶	۰/۰۴۳۸۲	
فرهنگی	تشدید وابستگی قومی - افزایش قومیت‌گرایی	۳۹	۳/۹	۳/۸	۱/۳۹۷	۰/۰۴۲۸۶	۰/۰۴۳۲۰/۰
	تشدید فرهنگ خشونت‌طلبی	۴۰	۴		۱/۴۲۶	۰/۰۴۳۸۲	
	ورود و اشاعه تفکرات افراطی - مذهبی وابسته به طالبان و	۳۶	۳/۶		۱/۳۹۴	۰/۰۴۲۸۲	

دسته	تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران	جمع نمره	میانگین	میانگین دسته	بار اطلاعاتی عوامل	وزن شاخص	تکنیک شانون	میانگین وزن دسته
	سلفی‌گری							
	افزایش جمعیت اهل تسنن	۳۶	۳/۶		۱/۳۹۴	۰/۰۴۲۸۲		
	تضاد و اختلافات فرهنگی	۴۰	۴		۱/۴۲۶	۰/۰۴۳۸۲		
زیست‌محیطی	افزایش حاشیه‌نشینی	۴۲	۴/۲	۴	۱/۴۲۸	۰/۰۴۳۸۶	۰/۰۴۳۵۱	
	تغییر در ساختار و بافت شهری	۴۰	۴		۱/۴۲۶	۰/۰۴۳۸۲		
	ناآگاهی از استاندارد استفاده از منابع و کاهش منابع طبیعی	۳۹	۳/۹		۱/۳۹۷	۰/۰۴۲۸۶		

در مرحله بعدی، پژوهشگران یافته‌های کسب شده از تکنیک شانون را با یافته‌های کسب شده از میانگین فراوانی را مورد بررسی و مقایسه قرار دادند و در این مقایسه مشخص گردید که اهمیت و رتبه‌بندی هر تأثیر مهاجرت اتباع افغانی بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران در این دو الگوریتم متفاوت است و به این دلیل که اعتبار یافته‌های تکنیک شانون بالاتر است، به تبع آن، اساس نتیجه‌گیری این پژوهش، یافته‌های الگوریتم شانون است. جدول ۳ نشان می‌دهد که بر اساس یافته‌های کسب شده از الگوریتم شانون، دسته تأثیر «زیست‌محیطی» با میانگین ۰/۰۴۳۵۱، از مهم‌ترین تأثیرهای مهاجرت افغان‌ها بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران است و پس از آن دسته تأثیر «فرهنگی» با ۰/۰۴۳۲۲ و در نهایت «اجتماعی» با ۰/۰۳۸۷۳ قرار دارد. همچنین در الگوریتم شانون، علاوه بر اهمیت میانگین وزن دسته‌ها، وزن هر تأثیر به صورت مجزا نیز دارای اهمیت است که تأثیر «تولد فرزندان بی‌هویت» با ۰/۰۴۲۲۰ درصد جزء تأثیراتی است که کمترین تأثیر را از مهاجرت افغان‌ها پذیرفته که به دلیل عدم تأیید صاحب‌نظران حذف گردید. براین اساس، با تأیید و اجماع صاحب‌نظران ۱۷ تأثیر مابقی مانده جز مهم‌ترین تأثیرهای مهاجرت افغان‌ها بر امنیت ایران است که سه تأثیر «حاشیه‌نشینی»، «افزایش جمعیت» و «افزایش جرائمی نظیر دزدی، قتل و...» با وزن ۰/۰۴۳۸۶ در سطحی برابر، مهم‌ترین تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران است.

منبع: (برگرفته از تحقیق)

شکل (۲): تأثیرهای مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی ایران از منظر صاحب نظران

با توجه به نتایج به دست آمده از نظرهای صاحب نظران این پژوهش می‌توان بیان کرد که مهاجرت اتباع افغان به ایران تأثیرات گسترده‌ای بر امنیت زیست محیطی، فرهنگی و اجتماعی داشته است. این تأثیرات نه تنها اثرهای مثبتی در راستای حفظ یا ارتقاء امنیت ایران نداشته بلکه تبعات منفی آن به مراتب بیشتر و چشمگیرتر بوده است.

پیشنهادات راهبردی

با توجه به تأثیرهای منفی مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی کشور ایران، راهبردهای از سوی نگارندگان این پژوهش ارائه شده که به شرح ذیل است:

۱- معیارهای پذیرش مهاجران شفاف و دقیق تعریف گردد و مهاجران تقسیم‌بندی شوند؛ زیرا مهاجری که به خاطر نداشتن شغل یا بیم جان به ایران مهاجرت کرده است، با مهاجری که برای تحصیل آمده، متفاوت است. در هیچ کشوری هر فردی با هر پیشینه‌ای نمی‌توانند وارد کشور مقصد شود. براین اساس مهاجرانی که حائز

- شرایط نیستند، از همان مرز بازگردانده شوند و یا تا تعیین تکلیف نهایی در کمپ‌های پناهندگان اسکان یابند.
- ۲- اجرای طرح‌های ثبت نام دقیق و شفاف مهاجران افغان (دارای مجوز) برای آگاهی دقیق از جمعیت، وضعیت اشتغال و محل سکونت آنان.
- ۳- در مرزها مراکز بررسی هویت مهاجران تشکیل شود و برای مهاجرانی که اوراق هویتی یا اجازه اقامت مدت‌دار دارند، پرونده الکترونیک تشکیل شود. به تعبیر دیگر ثبت نام قانونی دیجیتال صورت گیرد تا شناسایی مهاجران به سهولت انجام پذیرد.
- ۴- اعطای ویزای کوتاه‌مدت فصلی یا ۶ ماهه برای مهاجران و در پایان هر ویزا، الزام مهاجران به خروج از کشور.
- ۵- اعطای جریمه‌های سنگین برای مهاجران غیرقانونی یا مهاجرانی که زمان گذرنامه‌شان تمام شده است؛ زیرا مشخص‌نبودن هویت، زمینه و بستری برای ایجاد ناامنی است.
- ۶- ضرورت ایجاد هماهنگی بین سازمان‌های مختلف در امور مهاجران خارجی برای کنترل و مدیریت ورود و اقامت اتباع افغانستان در کشور.
- ۷- لزوم هماهنگی بیشتر بین سازمان‌ها به‌ویژه نیروهای مسلح جهت تدوین برنامه مدون و دقیق درباره مهاجران افغانستان برای جلوگیری از ارتکاب جرائم.
- ۸- صدور کارت بانکی و ارائه سیم کارت به محض ورود مهاجران به ایران. این اقدامات منجر به این امر مهم می‌شود که مبادلات مالی مهاجران توسط بانک و نه صرافی‌ها انجام شود. همچنین در صورت انجام جرم، از طریق سیم کارت و خدمات بانک‌ها می‌توان به سهولت مهاجران مجرم را شناسایی کرد. همچنین ایران می‌تواند از مهاجران افغان در ازای خدمات بانکی، مالیات دریافت کند تا بخشی از هزینه‌های ارائه خدمات عمومی به آنان را تأمین کند.
- ۹- ایجاد کلاس‌های آموزشی یا راه‌اندازی اپلیکشین با خدمات چندمنظوره برای اتباع افغانستان نظیر آموزش زبان فارسی و آموزش قوانین و مقررات ایران به صورت تصویری و صوتی.
- ۱۰- ضرورت همکاری منطقه‌ای و بین‌المللی، همانند استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی مانند UNHCR برای تأمین بودجه و انتقال برخی مهاجران به کشور ثالث.
- ۱۱- تقویت گروه‌های پژوهشی میان‌رشته‌ای (جامعه‌شناسی، حقوق، روان‌شناسی، علوم سیاسی، اقتصاد و...) و ضرورت انجام پژوهش‌های علمی برای تحلیل وضعیت

- مهاجران افغان در ایران؛ شناسایی آسیب‌ها در ابعاد مختلف و ارائه راهکارهای بومی‌سازی شده به دولت و شهرداری‌ها.
- ۱۲- ضرورت ایجاد مکان‌های مناسب برای آموزش و آشنایی مهاجران افغانستان با فرهنگ ایران.
- ۱۳- حمایت از برنامه‌های فرهنگی برای اتباع افغانستان جهت همزیستی مسالمت‌آمیز با ایرانیان.
- ۱۴- آموزش و تربیت افغان‌های مقیم ایران (به خصوص جوانان تحصیلکرده) به‌عنوان سفیران فرهنگی یا اجتماعی که در مدارس، محله‌ها یا مراکز خدماتی فعالیت کنند. همچنین به هموطنانشان در انطباق با فرهنگ ایران کمک کرده و واسطه‌ای بین نهادهای ایرانی و مهاجران باشند.
- ۱۵- ضرورت ایجاد مکان‌های مناسب برای آموزش‌های لازم به‌منظور جلوگیری از بیماری‌های مسری و در نتیجه کاهش هزینه‌های خدمات درمانی - بهداشتی به مهاجران.
- ۱۶- ضرورت دسترسی مهاجران به سیستم‌های بهداشتی و افزایش دسترسی به خدمات درمانی برای مهاجران برای جلوگیری از بیماری‌های مسری.
- ۱۷- محدودیت اقامت در شهرها، بر اساس این راهبرد، باید سیاست مشخصی برای تقسیم جغرافیایی مهاجران افغان تعریف گردد. برای نمونه در کشور ترکیه قانونی اخذ شده است که در محله‌های این کشور نباید جمعیت مهاجران، بیشتر از ۱۰ درصد باشد و اگر منطقه‌ای به حد نصاب برسد حتی با خرید ملک به مهاجران حق اقامت نمی‌دهند؛ زیرا کشورها به حفظ بافت جمعیتی و کالبد شهری اهمیت می‌دهند.
- ۱۸- ضرورت امکان پراکنش سرزمینی مهاجران در استان‌های مختلف کشور ایران تا نگرانی‌ها نسبت به تغییرات بافت جمعیتی و کالبدی شهرها رفع شود.
- ۱۹- برگزاری کلاس‌های حضوری یا برخط؛ تولید ویدئو و پوستر با زبان فارسی برای اتباع افغانستانی در خصوص صرفه‌جویی در مصرف منابع طبیعی.
- ۲۰- اعمال تعرفه ترجیحی - تشویقی یا تنبیهی جهت تعیین الگوی مصرف مجاز ماهانه برای اتباع افغانستان.

نتیجه‌گیری

ورود اتباع خارجی، به‌ویژه مهاجران افغانستانی به ایران، هم‌زمان با بحران‌های سیاسی، جنگ داخلی، خشکسالی‌های مکرر و فروپاشی اقتصادی در افغانستان به‌طور قابل توجهی افزایش یافته است. این وضعیت نشان‌دهنده آن است که بیشتر این

مهاجران تحت شرایط اضطراری و اجبار راهی ایران شده‌اند. بدون تردید، چنین مهاجرت‌هایی به‌ندرت می‌توانند پیامدهای مثبتی برای امنیت کشور داشته باشند. برعکس، این امر باعث گسترش و تشدید چالش‌های اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی در داخل ایران شده است؛ بنابراین این مقاله به دنبال پاسخگویی به این پرسش بود که چه تأثیری مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست‌محیطی ایران گذاشته است؟ برای پاسخگویی از روش دلفی و تکنیک شانون بهره گرفته شد. جامعه آماری این پژوهش شامل ده نفر از متخصصان حوزه علوم اجتماعی است. نتایج به‌دست‌آمده نشان می‌دهد که مهم‌ترین تأثیر مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت ایران بیشتر در حوزه «زیست‌محیطی» $0/04351$ بوده و سپس در رتبه‌های بعدی دسته «فرهنگی» $0/04322$ و «اجتماعی» $0/03873$ قرار دارد. همچنین از منظر متخصصان افزایش جمعیت، حاشیه‌نشینی و افزایش جرم و جنایت با وزن $0/04386$ سه تأثیر مهمی بود که مهاجرت اتباع افغانستان بر امنیت ایران گذاشته است که به شرح ذیل می‌باشد:

«افزایش جمعیت» و بروز پدیده نامطلوب تراکم در سازمان‌یابی فضای شهری، یکی از مهم‌ترین تأثیرهای مهاجرت اتباع افغانستانی به ایران است. بی‌تردید افزایش جمعیت منجر به نارسایی در ارائه خدمات اجتماعی می‌گردد که ارتباط تنگاتنگی با آسیب‌های اجتماعی دارد. از یک‌سو ارائه بسیاری از خدمات شهری اعم از بهداشتی، آموزشی، رفاهی و... در مراکز و محلات منسجم و کم‌جمعیت، بسیار مطلوب و تأثیرگذارتر است و مناطق مهاجرنشین که معمولاً در حاشیه یا اطراف شهرها واقع شده‌اند، به دلیل تراکم جمعیتی بالا و کمبود امکانات اساسی، ممکن است شرایطی ایجاد کنند که به نارضایتی عمومی منجر شود. این مناطق به‌ویژه زمانی که از حداقل خدمات رفاهی و زیرساخت‌ها محروم باشند، می‌توانند باعث افزایش مشکلات اجتماعی و اقتصادی شوند. از طرفی دیگر، افزایش جمعیت ناشی از حضور اتباع افغانستان در ایران فشار زیادی بر منابع کشور وارد می‌آورد. این فشار شامل هزینه‌های مربوط به مسکن، آموزش، بهداشت، حمل و نقل، ارتباطات و سایر خدمات عمومی است که در نتیجه آن، دولت مجبور به افزایش مالیات‌ها می‌شود. این وضعیت می‌تواند به نارضایتی عمومی و بروز خشم در میان مردم ایران منجر گردد و در نهایت تهدیدی جدی برای امنیت اجتماعی کشور ایجاد نماید.

«حاشیه‌نشینی» یکی دیگر از تأثیرات مهاجرت افغانستانی‌ها بر امنیت ایران است. فضای شهری در ایران، حتی در شهرهای بزرگ همچون تهران، مشهد، تبریز و

اصفهان، با محدودیت‌های قابل توجهی در امکانات و ظرفیت‌ها مواجه است. در این وضعیت، مدیران شهری با موانع متعددی از جمله مشکلات فنی، چالش‌های مهندسی و محدودیت‌های قانونی در تأمین خدمات اجتماعی، رفاهی و عمومی برای شهروندان روبه‌رو هستند. به‌همین دلیل، شهرهایی با ظرفیت‌های محدود محیطی و مدیریتی تنها توانایی پذیرش تعداد مشخصی از جمعیت و فعالیت‌ها را دارند. در صورت افزایش جمعیت با مهاجرت بیش از حد اتباع افغانستانی به ایران، این تعادل به هم می‌ریزد و سازمان‌دهی فضایی شهرهای ایران دچار اختلالات جدی می‌شود. به‌عبارت‌دیگر، مهاجرت اتباع افغانستانی به ایران بر امنیت زیست‌محیطی کشور تأثیر گذاشته و موجب افزایش حاشیه‌نشینی شده است. این پدیده از دو منظر قابل تحلیل است: نخست، الگوی توسعه شهری در ایران با افزایش سریع جمعیت مواجه است و بسیاری از شهرها دیگر قادر به پذیرش جمعیت‌های بیشتر، چه از سوی شهروندان ایرانی و چه مهاجران افغان، نیستند. دوم، بسیاری از مهاجران افغان به دلیل مشکلات مالی نمی‌توانند در مناطق مرکزی شهرها سکونت یابند و به‌همین دلیل، بسیاری از مهاجران به حاشیه شهرها مهاجرت می‌کنند، مناطقی که اجاره مسکن در آن‌ها ارزان‌تر است، ولی این مسکن‌ها اغلب فاقد امکانات و کیفیت مناسب هستند. این وضعیت به تدریج به گسترش حاشیه‌نشینی و افزایش مشکلات مربوط به آن دامن می‌زند و درحقیقت، سکونت مهاجران در حاشیه شهرها به ایجاد مناظری نازیبا و نامتجانس در بافت شهری می‌انجامد؛ زیرا آن‌ها اغلب به‌طور غیرقانونی و بدون رعایت اصول شهرسازی و استانداردهای ساخت‌وساز، اقدام به ساخت خانه‌ها می‌کنند که این اقدامات باعث تحمیل هزینه‌های سنگینی بر شهرداری و سایر نهادهای دولتی جهت اصلاح ساختار و ارائه خدمات می‌شود که از این حیث در بسیاری از موارد، این هزینه‌ها باعث تأخیر در پیشرفت پروژه‌های عمرانی و رفاهی شهری می‌گردد و اولویت‌بندی‌های مدیریتی شهر را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

یکی دیگر از پیامدهای مهم مهاجرت اتباع افغانی بر امنیت اجتماعی - فرهنگی و زیست‌محیطی ایران «افزایش چشمگیر جرائم مختلف نظیر دزدی، قتل، قاچاق کالا، تجاوز به زنان و کودکان و...» است. همان‌طور که ذکر گردید، مهاجران افغان معمولاً در حاشیه شهرها سکونت دارند و از امکانات اولیه آموزشی، بهداشتی، رفاهی و درمانی که در مناطق مرکزی و توسعه‌یافته‌تر شهرها فراهم است، محروم‌اند. به دلیل نبود فضای آموزشی مناسب برای تعداد زیاد دانش‌آموزان در این مناطق، همچنین فاصله زیاد از مراکز آموزشی و عدم استفاده از معلمان مجرب و کارآمد، کیفیت

آموزش در این مناطق به شدت پایین است. بسیاری از معلمان در این مناطق تازه کار و بدون تجربه کافی هستند و به همین دلیل، مشکلات آموزشی و پرورشی به شدت نمود پیدا کرده و در نتیجه، دانش آموزان به دلیل نبود انگیزه تحصیلی، فرار از مدرسه را ترجیح می دهند و این امر در نهایت به ترک تحصیل و گسترش بی سوادی منجر می شود. علاوه بر مشکلات آموزشی، مهاجران افغان که غالباً فاقد مهارت های شغلی و تحصیلی مناسب هستند، معمولاً در مشاغل زیرزمینی، غیررسمی مشغول به کار می شوند. این وضعیت باعث می شود که آنان در معرض بزهکاری و جرائم مختلف قرار گیرند. بسیاری از این مهاجران به دلیل فقر و بیکاری، به فعالیت های مجرمانه روی می آورند و خواسته یا ناخواسته باعث برهم زدن نظم عمومی می شوند و در نتیجه امنیت اجتماعی را در این مناطق به شدت تهدید می کنند (علاءالدینی و امامی، ۱۳۸۴، ص. ۱۶۹). به تعبیر دیگر، تلاش برای تأمین حداقل معیشت در این مناطق، علی رغم محرومیت ها و کمبودهای آموزشی و فرهنگی افراد را به تدریج به سمت ارتکاب جرائم سنگین مانند سرقت، قاچاق مواد مخدر و دیگر اقدامات مجرمانه سوق می دهد که در نهایت می تواند امنیت کشور ایران را تهدید نماید.

بر اساس مطالب ارائه شده، می توان اذعان کرد که تدوین سیاست های جامع و راهبردی برای مدیریت مهاجرت و کاهش تأثیرات منفی آن، ضرورتی انکارناپذیر برای حفظ و ارتقای امنیت اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی ایران دارد.

فهرست منابع

- آشوری، داریوش (۱۳۸۷). *دانش نامه سیاسی*. تهران: نشر مروارید.
- احمدی، محمدرضا (۱۳۸۴). فرهنگ، قدرت و امنیت ملی. نشر مریبان، ۱۶ (۵)، ۱۱۳-۱۳۹.
- اصلانی، سید مجتبی (۱۳۸۸). *مهاجرت های داخلی و امنیت ملی*. تهران: دانشگاه دفاع ملی.
- برزگر، معصومه و میرساردو، طاهره (۱۳۹۷). بررسی مؤلفه های سیاسی و اجتماعی تأثیرگذار بر امنیت مرزهای ایران. *فصلنامه جغرافیا*، ۳ (۸)، ۲۲۲-۲۴۷.
- بزی، خدارحم (۱۳۸۵). آثار و پیامدهای فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی حضور مهاجران افغان در شهر زابل، *چشم/نداز جغرافیایی*، سال یکم، (۳).
- پای، لوسیون و دیگران (۱۳۸۰). *بحران و توالی ها در توسعه سیاسی*. ترجمه

- غلامرضا خواجه سروی. تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ربیعی، علی (۱۳۸۳). *مطالعات امنیت ملی*. تهران: وزارت امور خارجه.
- رضا میرلطفی، پرویز و آراسته، ابوالفضل (۱۳۹۷). *بررسی پیامدهای سیاسی، اقتصادی و اجتماعی مهاجران افغانستانی ساکن استان سیستان و بلوچستان*، دومین همایش بین‌المللی حقوق و علوم سیاسی و معارف اسلامی، ۱-۱۳.
- زنجانی، حبیب‌الله (۱۳۸۰). *مهاجرت*. تهران: سمت.
- صمدی، جمیل (۱۳۸۴). *بررسی امنیت اجتماعی در شهر سنندج*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- عباسیان، حسین و جلالوند، مهدی (۱۳۹۷). *تأثیر مهاجرت اتباع بیگانه بر امنیت ملی جمهوری اسلامی*. *پدافند غیرعامل امنیت*، ۴۲(۷)، ۷۷-۱۰۲.
- عزیزی، حسین (۱۳۹۷). *بررسی تأثیرات حضور اتباع بیگانه در امنیت کشور با تأکید بر اتباع افغانی*. *جغرافیا و روابط انسانی*، ۱(۳)، ۱۷۱-۱۹۰.
- عصار، محمدتقی و بیابانی، غلامحسین (۱۳۸۶). *قاچاق بین‌المللی انسان و پیامدهای آن*. *نشر کارآگاه*، ۲۷(۲).
- علاءالدینی، پویا و امامی، یحیی (۱۳۸۴). *جانی شدن مهاجرت و فقر در ایران*. *رفاه اجتماعی*، ۸۱(۵)، ۱۶۹-۲۰۰.
- علی‌پور، عباس و دیگران (۱۳۹۶). *شناخت و تحلیل پیامدهای امنیتی ناشی از حضور اتباع بیگانه افغانی در استان یزد*. *جغرافیای انتظامی*، ۱۸(۵)، ۷۹-۱۰۸.
- عمید، حسن (۱۳۸۹). *فرهنگ عمید*. تهران: امیر کبیر.
- عیسی‌زاده، سعید و مهران‌فر، جهانبخش (۱۳۸۵). *تأثیر مهاجران افغانی بر نرخ بیکاری اقتصاد ایران*. *فصلنامه اقتصاد*، ۴(۱)، ۱۷۶-۱۷۷.
- قانون برنامه پنجساله هفتم پیشرفت جمهوری اسلامی ایران (۱۴۰۳/۴/۴)*.
- کشاوری قاسمی، حسین و نادرپور، بابک (۱۳۹۷). *تبیین پیامدهای مهاجرت اتباع کر افغانستان بر جامعه ایران*. *فصلنامه جغرافیا*، ۳(۸)، ۲۸۹-۳۰۵.
- مجتهدزاده، پیروز (۱۳۸۱). *جغرافیای سیاسی و سیاست جغرافیایی*. تهران: سمت.
- محمدپور، صابر (۱۳۸۹). *تحلیل نقش مهاجرت در زمینه‌سازی برای پیدایش آسیب اجتماعی حاشیه‌نشینی شتابان در ایران*. *نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی*، ۱(۳)، ۱۷۵-۱۷۶.
- محمدی، یدالله (۱۴۰۰). *مهاجرت افغانستانی‌ها به ایران و تأثیر آن بر امنیت ملی*. تهران: برتراندیشان.

نصری، غدیر (۱۳۸۱). معنا و ارکان جامعه شناسی امنیت. تهران، نشریه تحقیقات استراتژیک.

نوبدینیا، منیژه (۱۳۸۲). درآمدی بر امنیت اجتماعی. فصلنامه مطالعات راهبردی، (۱)۴.

یاراحمدی، نادر (۱۴۰۳/۷/۲۵). مهاجرت افغان‌ها به ایران. تابنک، ۱۸:۲۰.

Afshani, seyed alireza & Shir, Hamideh (2023). Afghan immigrants in the world city of Yazd (Iran): Strengths, weaknesses, threats and opportunities. *International Journal of Intercultural Relations*, (96), 12-18.

Andreas, Jahan & Straubhaar, Thomas (1998). *A Sarvey of the Economics of Illegal Migration*. South European Society and Political.

Anoil, W. (1992). *International Migration and European Security*. Insytut Studiow Politycznych polskiej Akademi Nauk , Warsaw.

Balbo, Marcello & marconi, Giovanna (2006). International migration, Diversity and Urban Governance In Cities of the South. *Habitat International*, (30).

Boyle, P. (2009). *Migration. International Encyclopedia of Human Geography*.

Buzan, B. (1998). *Security : A Framework for Analysis*. Boulder: Lynne Rienner.

Graham, D. & Poko, N. (2000). *Migration, Globalization and Human Security*. London: Rutledge.

Hus, C.-C. (2007). Delphi Technique: Making Sence of consensus. Practical Assessment. *Research & Evaluation Journal*, 10-11.

Linstone, H. (2002). *Thr Delphy method, Techniques and Applications*. Melbourne: Addison Wesley Publishing Company.

Mandel, R. (1994). *The changing Face of National Security Greenwood Press*. London-UK.

Modrzejewska-Leniewska, J. (2020). Afghan migrants in Iran in modern times. *Studia z Polityki Publicznej*, 7(4), 9-30.

Mohammadi, y. & et al. (2018). Challenges And Opportunities Of Afghanistan Nationals, Presence In The Islamic Republic Of Iran And Its Impact On The National Security During Taliban,s Tenure And Post-Taliban Governance. *European Journal of Political Science Studies*, 2(1), 5-11.

References

- Abbasian, Hossein; Jalalvand, Mehdi (2018). The impact of immigration of foreign nationals on the national security of the Islamic Republic, *Passive Security Defense*, (7)42, 77-102. (In persian)
- Afshani, Seyd Alireza, & Shir, Hamideh (2023). Afghan immigrants in the world city of Yazd (Iran): Strengths, weaknesses, threats and opportunities. *International Journal of Intercultural Relations*, (96), 12-18.
- Ahmadi, Mohammad Reza (2005). Culture, Power and National Security. Teachers Publication, (5)16, 113-139. (In persian)
- Alaeddini, Pouya; Emami, Yahya (2005). The Violation of Immigration and Poverty in Iran, *Social Welfare*, (5)81, 169-200. (In persian)
- Alipour, Abbas; others. (2017). Identifying and analyzing the security consequences of the presence of Afghan foreign nationals in Yazd province, *Police Geography*, (5)18, 79-108. (In persian)
- Amid, Hassan (2010). *Amid Culture*, Tehran: Amir Kabir. (In persian)
- Andreas, Jahan & Straubhaar, Thomas (1998). *A Sarvey of the Economics of Illegal Migration*. South European Society and Political.
- Anoil, W. (1992). *International Migration and European Security*. Insytut Studiow Politycznych polskiej Akademi Nauk, Warsaw.
- Ashouri, Dariush (2008). *Political Encyclopedia*. Tehran: Morvarid Publishing. (In persian)
- Aslani, Seyed Mojtaba (2009). *Internal Migrations and National Security*. Tehran: National Defense University. (In persian)
- Assar, Mohammad Taqi; Biabani, Gholam Hossein (2007). *International Human Trafficking and Its Consequences*, Detective Publishing, (2)27, 155. (In persian)
- Azizi, Hossein (2018). Investigating the effects of the presence of foreign entities on the security of the country with emphasis on Afghan citizens. *Geography and Human Relations*, 171-190. (In persian)
- Balbo, Marcello & marconi, Giovanna (2006). *International migration, Diversity and Urban Governance In Cities of the South*. Habitat International No, 30.
- Barzegar, Masoumeh; Mirsardo, Tahereh (2018). Study of the political and social factors affecting the security of Iran's borders. *Quarterly Journal of Geography*, (8)3, 222-247. (In persian)
- Bazi, Khodar Rahm (2006). Cultural, economic and social effects and consequences of the presence of Afghan refugees in the city of Zabul, *Geographical Perspective*, 1(3). (In persian)
- Boyle, P. (2009). *Migration*. International Encyclopedia of Human Geography.
- Buzan, B. (1998). *Security: A Framework for Analysis*. Boulder: Lynne Rienner.

- Eissazadeh, Saeed; Mehranfar, Jahanbakhsh (2006). The impact of Afghan immigrants on the unemployment rate of the Iranian economy. *Quarterly Journal of Economics*, (1)4, 176-177.
- Graham, D. & Poko, N. (2000). *Migration, Globalization and Human Security*. London: Rutledge.
- Hus, C.-C. (2007). Delphi Technique: Making Sense of consensus. *Practical Assessment, Research & Evaluation Journal*, 10-11.
- Keshavarz Ghasemi, Hossein; Naderpour, Babak (2018). Explaining the consequences of the migration of Afghan nationals on Iranian society, *Quarterly Journal of Geography*, (8)3, 289-305. (In persian)
- Law on the Seventh Five-Year Development Plan of the Islamic Republic of Iran. (2024/6/24)
- Linstone, H. (2002). *the Delphi method, Techniques and Applications*. Melbourne: Addison Wesley Publishing Company.
- Mandel, R. (1994). *The changing Face of National Security* Greenwood Press. London-UK.
- Modrzejewska-Leniewska, J. (2020). Afghan migrants in Iran in modern times. *Studia z Polityki Publicznej*, 7(4), 9-30.
- Mohammadi, y. & others. (2018). Challenges And Opportunities Of Afghanistan Nationals, Presence In The Islamic Republic Of Iran And Its Impact On The National Security During Taliban,s Tenure And Post-Taliban Governance . *European Journal of Political Science Studies*, 2(1), 5-11.
- Mohammadi, Yadollah (2021). *Afghan Immigration to Iran and Its Impact on National Security*. Tehran: Bertrandishan. (In persian)
- Mohammadpour, Saber (2010). Analysis of the role of immigration in creating the conditions for the emergence of the social damage of accelerated marginalization in Iran. *New Perspectives in Human Geography*, (3)1, 175-176. (In persian)
- Mojtahadzadeh, Pirouz (2002). *Political Geography and Geographical Politics*, Tehran: Samt. (In persian)
- Nasari, Ghadir (2002). *The Meaning and Pillars of the Sociology of Security*. Tehran, *Strategic Research Journal*. (In persian)
- Navidnia, Manijeh (2003). An Introduction to Social Security, *Strategic Studies Quarterly*, (1)4, 62. (In persian)
- Pay, Lucien; others (2002). *Crisis and sequences in political development*, translated by Gholamreza Khajeh Sarvi. Tehran: Strategic Studies Research Institute. (In persian)
- Rabiei, Ali (2004). *National Security Studies*. Tehran: Ministry of Foreign Affairs (In persian)
- Reza Mirlotfi, Parviz; Arasteh, Abolfazl (2018). Studying the political, economic and social consequences of Afghan refugees living in Sistan

- and Baluchestan Province, Second International Conference on Law, Political Science and Islamic Studies, 1-13. (In persian)
- Samadi, Jamil (2005). Investigating social security in the city of Sanandaj, Master's thesis in sociology, Faculty of Social Sciences, University of Tehran. (In persian)
- Yar-Ahmadi, Nader (2024/10/16). Afghan migration to Iran. Tabanek, 18:20. (In persian)
- Zanjani, Habibollah (2000). Immigration, Tehran: Samt. (In persian)